

Tillsyn av regeltillämpningen på Södertörns högskola

Tillsyn av regeltillämpningen på Södertörns högskola

Rapport 2020:16

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2020

Författare: Jessica Levin, Jonas Nylinder och Anna Verené

Diarienummer: 32-00146-20

Universitetskanslersämbetet • Hammarbybacken 31 • Box 6024, 121 06 Johanneshov
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Innehåll

Sammanfattning.....	5
Inledning.....	10
Tillgodoräknande.....	11
Bakgrund.....	11
Underlaget från lärosätet.....	11
Lärosätets svar.....	12
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	14
Studentinflytande.....	16
Bakgrund.....	16
Underlaget från lärosätet.....	17
Lärosätets svar.....	18
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	21
Kurs- och utbildningsplaner.....	27
Bakgrund.....	27
Underlaget från lärosätet.....	28
Lärosätets svar.....	28
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	31
Kursvärderingar.....	36
Bakgrund.....	36
Underlaget från lärosätet.....	36
Lärosätets svar.....	37
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	42
Anställning av personal.....	52
Bakgrund.....	52
Underlaget från lärosätet.....	53
Lärosätets svar.....	55
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	56
Överklagande och klagomål.....	63
Bakgrund.....	63
Underlaget från lärosätet.....	64
Lärosätets svar.....	65
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	66
Bisysslor.....	72
Bakgrund.....	72
Underlaget från lärosätet.....	73

Lärosätets svar.....	73
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	74
Oredlighet i forskning	77
Bakgrund.....	77
Underlaget från lärosätet.....	77
Lärosätets svar.....	78
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	79

Sammanfattning

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) utövar tillsyn över universitet och högskolor och ansvarar för kvalitetssäkring av högre utbildning och forskning. Inom ramen för tillsynsuppgiften granskar UKÄ de rättsliga frågor som berörs i *Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning* (ESG). Denna form av lärosätetillsyn koordineras med de lärosätessgranskningar som genomförs inom ramen för UKÄ:s kvalitetssäkringsuppgift. De områden som har granskats utifrån bland annat reglerna i högskoleförfattningarna är tillgodoräknande, studentinflytande, kurs- och utbildningsplaner, kursvärderingar, anställning av personal, överklagande och klagomål, bisysslor samt oredlighet i forskning.

Tillgodoräknande

UKÄ har granskat hur högskolan säkerställer att handläggningen av tillgodoräknandeärenden sker på ett rättssäkert och likvärdigt sätt. Högskolan har regler som syftar till att säkerställa en enhetlig och rättssäker handläggning av ärenden om tillgodoräknande.

Av stickprovsgranskningen framgår bl.a. att högskolan uppfyller kravet på skyndsamt handläggning, men att högskolan i vissa fall inte uppfyller kravet på beslutsmotiveringar. Granskningen visar vidare att högskolan har lämnat överklagandehänvisningar i samtliga granskade ärenden.

Studentinflytande

Studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. UKÄ bedömer att högskolan, utifrån ett rättsligt perspektiv, har förutsättningar för att säkerställa studentinflytande genom medverkan i beredande eller beslutande organ. Studentkåren har dock tagit upp vissa brister, bl.a. att studentkåren och högskolan inte är överens om vilka organ studenterna ska vara representerade i. Högskolan bör därför vidta åtgärder för att säkerställa studentinflytandet och göra en förnyad bedömning av studentrepresentationen i högskolans organ.

UKÄ har granskat 14 ärenden där beslut har fattats av en enda person. Av granskningen framgår bl.a. att studentinflytande har skett i 9 av 14 ärenden. UKÄ har haft synpunkter på 8 av de ärenden där studentinflytande funnits. I dessa ärenden har ämbetet bedömt att det inte fram-

går om information har lämnats och samråd har skett med studentrepresentanter i god tid före besluten. Beträffande de 5 ärenden där studentinflytande inte har skett har UKÄ bedömt att studentinflytande borde ha skett i 3 av ärendena.

Kurs- och utbildningsplaner

Kurs- och utbildningsplaner hör till de främsta styrdokument som lärosätena har. Planerna är viktiga i såväl pedagogiskt som rättsligt hänseende. Mot denna bakgrund har ett antal kurs- och utbildningsplaner granskats.

Det finns inte några regler för när kurs- och utbildningsplaner ska vara beslutade, men utgångspunkten är att planerna ska beslutas och finnas tillgängliga i god tid innan utbildningen startar. UKÄ har vid sin granskning utgått från att kursplaner för fristående kurser och utbildningsplaner för program bör vara fastställda och tillgängliga för studenten senast den dag som den fristående kursen eller programmet öppnar för anmälan. Vad gäller kurser som ingår i program kan behov dock finnas av att revidera kursplanen för de kurser som ingår i programmet, till exempel avseende kursinnehåll och kurslitteratur. UKÄ anser mot denna bakgrund att det som huvudregel bör vara möjligt att fastställa en revidering av detta slag senast åtta veckor före kursstart. Vissa andra revideringar kan dock behöva fastställas och göras tillgängliga för studenterna tidigare än åtta veckor före kursstart.

UKÄ konstaterar att det av högskolans regelverk framgår när kurs- och utbildningsplaner senast ska vara fastställda. Vidare konstaterar UKÄ att de granskade kurs- och utbildningsplanerna har fastställts i god tid innan utbildningen startade och att det i kurs- och utbildningsplanerna anges när de började gälla. UKÄ bedömer att två av kursplanerna brister i tydlighet i fråga om examinationsform.

Kursvärderingar

Lärosätet ska anordna kursvärderingar och sammanställa dem. Lärosätet ska även informera om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten ska också vara tillgängliga för studenterna.

UKÄ konstaterar att högskolan har riktlinjer för att säkerställa att kursvärderingar genomförs och sammanställs. Ämbetet anser dock att riktlinjerna bör förtydligas vad gäller hur studenterna informeras om resultat och eventuella beslut om åtgärder och hur resultaten och eventuella beslut om åtgärder hålls tillgängliga för studenterna.

Av stickprovsgranskningen framgår ett flertal brister i efterlevnaden av högskoleförordningens bestämmelser om att informera och tillgängliggöra resultat och eventuella beslut om åtgärder. I fyra av stickproven ifrågasätter ämbetet vidare om redovisningen är tillräcklig för att anses utgöra ett resultat av kursvärderingarna eller utgöra en kursutvärdering i enlighet med högskolans egna riktlinjer. För två av kurserna har inte heller någon godtagbar förklaring lämnats till att kursvärdering inte genomförts eller sammanställts enligt gällande bestämmelser. Vidare framgår av några av stickproven att resultat och eventuella beslut om åtgärder inte har funnits i dokumenterad form samt att kursvärdering skett muntligt, trots högskolans egna regler om att kursvärderingar ska besvaras anonymt.

Anställning av personal

I ESG anges att rättvisa och transparenta processer ska finnas vid rekrytering av personal. UKÄ har granskat om anställningsärenden har utannonserats och om man anslagit besluten. Dessutom har UKÄ granskat om kvinnor och män är jämställt representerade bland dem som berett ärendena och bland sakkunniga. Beträffande anställning genom kallelse har UKÄ granskat dokumenteringen av varför anställningen är av särskild betydelse, tillämpningen av sakkunnigbedömning samt vem som fattat anställningsbeslutet.

Högskolans anställningsordning har beslutats av styrelsen och finns tillgänglig på lärosätets webbplats. Anställningsordningen innehåller uppgifter om att lärosätet ska informera om lediga anställningar och beslut om anställningar, dock endast när det gäller rekrytering av lärare. I anställningsordningen finns även information om jämställd representation bland dem som bereder anställningsärenden och de sakkunniga. Vidare innehåller arbetsordningen och dess anvisningar information om kallelseförfarandet, bl.a. att förfarandet ska tillämpas restriktivt.

Av stickprovsgranskningen framgår bl.a. att högskolan inte har utlyst 3 av 15 ärenden. UKÄ ifrågasätter, men tar inte ställning till, om det funnits särskilda skäl att inte informera om anställningarna. Av granskningen framgår vidare att representationen bland dem som bereder anställningsärenden inte varit jämställd i 2 ärenden. När det gäller anställning av professor genom kallelse framgår att högskolan har hanterat de 2 ärendena korrekt.

Överklagande och klagomål

För att den klagande ska kunna ta tillvara rätten att få saken prövad i högre instans är det viktigt att lärosätena hanterar överklaganden rätt och lämnar korrekt information. Även beträffande beslut som inte får överklagas är det viktigt att lärosätena hanterar eventuella klagomål på ett

korrekt sätt. I ESG:s riktlinjer anges bl.a. att det ska finnas lämpliga rutiner för att hantera klagomål från studenterna.

UKÄ konstaterar att högskolan har regler kring hanteringen av överklaganden samt rutiner för hantering av klagomål. Mot bakgrund av studentkårens synpunkter bör dock högskolan se över hanteringen av klagomål.

För den sökande är det viktigt att få sitt överklagande prövat av överinstansen så fort som möjligt. UKÄ har därför stickprovsvis granskat lärosätets överklagandehänvisningar och handläggningstider för överlämnande av ärenden till överinstansen. Högskolan har bifogat överklagandehänvisning i de ärenden där beslut har meddelats. UKÄ har ett antal synpunkter på innehållet i några av överklagandehänvisningarna. När det gäller tiden för överlämnande av överklagande är kravet på skyndsamt handläggning uppfyllt i de ärenden där handläggningstiden har kunnat bedömas.

Bisysslor

En arbetstagare får inte ha någon anställning eller något uppdrag eller utöva någon verksamhet som kan rubba förtroendet för hans eller någon annan arbetstagares opartiskhet i arbetet eller som kan skada myndighetens anseende. En lärare vid en högskola får dock vid sidan av sin anställning som lärare ha anställning eller uppdrag eller utöva verksamhet som avser forskning eller utvecklingsarbete inom anställningens ämnesområde om läraren därigenom inte skadar allmänhetens förtroende för högskolan.

UKÄ konstaterar att högskolan har regler om otillåtna bisysslor. Reglerna innehåller även bestämmelser om hur de anställda ska informeras om otillåtna bisysslor. Lärosätet har också ett system för att se till att de anställda tar del av reglerna samt för att hämta in och dokumentera lärares ämnesanknutna bisysslor.

UKÄ har granskat om 20 anställda vid lärosätet har lämnat uppgift om bisysslor och om högskolan har bedömt bisysslorna. Av stickproven framgår bl.a. att uppgifter om bisysslor inte har lämnats i 9 fall. I två av de fall där uppgifter om bisysslor har lämnats ifrågasätter UKÄ om det funnits ett tillräckligt underlag för högskolan att kunna bedöma bisysslorna.

Oredlighet i forskning

En forskningshuvudman, till exempel ett statligt universitet eller högskolor, har det övergripande ansvaret för att forskning utförs i enlighet med god forskningssed. Frågor om oredlighet i forskning ska prövas av en särskild nämnd. Ärenden som inte bedöms röra oredlighet i

forskning men kan gälla andra avvikelser från god forskningssed hanteras av den berörda forskningshuvudmannen.

Högskolan har regler som fastställer hur misstanke om avvikelser från god forskningssed ska hanteras. Ämbetet bedömer att reglerna stämmer överens med lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning samt högskoleförordningen.

UKÄ har granskat lärosätets handläggning av två ärenden om avvikelser från god forskningssed och har inga synpunkter på handläggningen.

Åtgärder

UKÄ har i rapporten markerat de uttalanden som bör föranleda åtgärder av lärosätet (understruken text).

Inledning

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har till uppgift att utöva tillsyn över universitet och högskolor. Det innebär att ämbetet granskar lärosätenas rättstillämpning. UKÄ ansvarar även för kvalitetssäkring av högskoleutbildning, bland annat genom granskning av lärosätenas kvalitets-säkringsarbete. Det nationella kvalitetssäkringssystemet bygger bland annat på *Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning* (ESG). Av dessa standarder och riktlinjer framgår att den externa kvalitetsgranskningen ska beakta kraven i det juridiska ramverk där lärosätena verkar.

I ESG finns ett antal områden som berör frågor som regleras i de svenska högskoleförfattningarna och den svenska förvaltningslagen. För att lärosätena ska kunna bedriva sin verksamhet med hög kvalitet är det grundläggande att de följer tillämpliga regler. UKÄ granskar därför de rättsliga frågor som berörs i ESG inom ramen för tillsynsverksamheten. Denna form av tillsyn benämns lärosätetillsyn. Lärosätetillsynen koordineras med de lärosätetsgranskningar som genomförs inom ramen för UKÄ:s kvalitetssäkringsuppgift.

I denna rapport redovisas UKÄ:s granskning av Södertörns högskola. De områden som granskats är tillgodoräknande, studentinflytande, kurs- och utbildningsplaner, kursvärderingar, anställning av personal, överklagande och klagomål, bisysslor samt oredlighet i forskning.

UKÄ skickade den 30 april 2020 en remiss till högskolan. Underlaget från högskolan kom in den 25 augusti 2020. UKÄ erbjöd också studentkåren att lämna ett skriftligt underlag om högskolans tillämpning av de aktuella reglerna. SöderS-Södertörns högskolas studentkår har lämnat synpunkter.

UKÄ har remitterat ett utkast av rapporten till högskolan för att ge högskolan möjlighet att korrigera faktafel och rätta till eventuella missförstånd. Högskolan har inkommit med synpunkter på utkastet.

UKÄ:s rapporter från lärosätetillsynen publiceras på ämbetets webbplats www.uka.se.

Tillgodoräknande

Bakgrund

Om en student vid en högskola i Sverige har gått igenom viss högskoleutbildning med godkänt resultat, har studenten rätt att tillgodoräkna sig detta för högskoleutbildning vid en annan högskola. Detta gäller dock inte om det finns en väsentlig skillnad mellan utbildningarna. Detta anges i 6 kap. 6 § första stycket högskoleförordningen (1993:100), HF.

En student har rätt att tillgodoräkna sig annan utbildning än den som avses i 6 §, om de kunskaper och färdigheter som studenten åberopar är av en sådan beskaffenhet och har en sådan omfattning att de i huvudsak svarar mot den utbildning för vilken de är avsedda att tillgodoräknas. En student får även tillgodoräknas motsvarande kunskaper och färdigheter som har förvärvats i yrkesverksamhet. Det framgår av 6 kap. 7 § HF.

Beslut om tillgodoräknande av utbildning eller yrkesverksamhet får överklagas till Överklagandenämnden för högskolan (12 kap. 2 § 4 HF).

I ESG standard 1.4 anges att lärosätena på ett konsekvent sätt ska tillämpa fördefinierade och publicerade regler om bland annat erkännande. I riktlinjerna till denna standard anges följande.

Rättvist erkännande av examina för högre utbildning, studieperioder och reell kompetens, inklusive erkännande av icke-formellt och informellt lärande, är grundläggande komponenter för att säkerställa studenternas progression i sina studier och samtidigt främja rörligheten. Ändamålsenliga erkännandeprocesser är beroende av

- att lärosätets praxis för erkännande är i linje med principerna i Lissabonkonventionen om erkännande av bevis avseende högre utbildning i Europa-regionen
- samarbete med andra lärosäten, kvalitetssäkringsorgan och det nationella ENIC/NARIC-centret i syfte att säkerställa att erkännande görs på ett likvärdigt sätt i hela landet.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att redogöra för hur lärosätet säkerställer att handläggningen av tillgodoräknandearärenden sker på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom lärosätet. Ämbetet har även bitt lärosätet att bifoga eventuella styrdokument.

UKÄ har upplyst lärosätet om att ämbetet avser att stickprovsvis undersöka beslutsmotiveringar, handläggningstider och överklagandehänvisningar i ett antal tillgodoräknandearärenden. UKÄ har bitt lärosätet att

bifoga en lista över samtliga avslagsbeslut i ärenden om tillgodoräkning som fattades under perioden 1 november 2019–30 april 2020.

Stickprov

UKÄ har valt ut 15 ärenden från listan och bitt lärosätet att bifoga ansökan, beslut och överklagandehänvisning för respektive ärende. UKÄ har även bitt lärosätet att ange handläggningstid och bifoga utdrag från ärendehanteringssystemet för respektive ärende.

Lärosätets svar

Södertörns högskola har kommit in med följande dokument.

- *Besluts- och delegationsordning för Södertörns högskola* (dnr 4444-1.1.2-2019)
- *Regler för tillgodoräkning* inklusive bilagan *Rutiner för ansökan och handläggning av tillgodoräkning, för studenter & medarbetare* (dnr 4315-1.1.2-2019)
- *Checklista tillgodoräkning, en praktisk tillämpning* (inklusive fem bilagor)
- *Vem beslutar vad - en tabell som stöd i tg-ärenden*
- *Ansökan tillgodoräkning av svensk högskoleutbildning, sv*
- *Ansökan om tillgodoräkning av annan utbildning samt yrkesverksamhet, sv*
- *Learning Agreement application, eng*
- *Changes to the original agreed study programme - learning agreement, appl eng*
- *Ansökan tillgodoräkning utländska högskolestudier o el breddningsstudier, sv och eng*
- *Ansökan om tillgodoräkning av utbildning på forskarnivå, sv och eng*

Högskolan har svarat i huvudsak följande.

Södertörns högskola är organiserad i sex institutioner och professionsutbildningar. Institutionerna är historia och samtidsstudier, kultur och lärande, naturvetenskap, miljö och teknik samt samhällsvetenskaper. Professionsutbildningar finns inom lärarutbildningen och polisutbildningen, som är en uppdragsutbildning. Inom högskolans centrala förvaltning finns det sex avdelningar, varav studentavdelningen är en och den som bistår institutionerna med regler, rutiner, blanketter och stöd i tillgodoräkningehandläggningen. Det finns inga krav på att institutionerna ska stämma av sin handläggning i tillgodoräkningärenden med studentavdelningen, utan all handläggning sker självständigt på respektive institution och avdelning.

På www.sh.se finns information till studenter om tillgodoräknande, både regler, rutiner och blanketter. Detta gäller för både utlandsstudier, nationella studier och tidigare yrkeserfarenhet.

För personal som informerar, handlägger och bedömer och beslutar i tillgodoräknandeärenden på grund- och avancerad nivå finns all stöddokumentation på medarbetarwebben och i studieadministrativ handbok för tillgodoräknanden. För utbildning på forskarnivå finns information om tillgodoräknande i doktorandhandboken på medarbetarwebben.

Den övervägande delen ansökningar om tillgodoräknanden handläggs på institution. Ett fåtal handläggs och beslutas på studentavdelningen. Det gäller främst breddande utlandsstudier där sökande läst fler än två ämnen eller läst ett ämne som inte finns inom lärosätet. Är studenten knuten till ett utbildningsprogram är det alltid den institution som ansvarar för programmet som också ansvarar för tillgodoräknandeansökan.

Stöddokument som regler, rutiner och blanketter med mera, är framtagna för att lärosätets personal på institutioner och professionsutbildningar ska få stöd i att hantera ansökningar om tillgodoräknanden med kvalitet, rättssäkerhet, likvärdighet, bestämda handläggningstider, korrekta beslutsmotiveringar och överklagandehänvisningar.

Beslut fattas i enlighet med högskolans *Besluts- och delegationsordning för Södertörns högskola*. Varje institution och avdelning har rutiner för vidaredelegation. På institutionerna är det ofta avdelningsföreståndare som beslutar om tillgodoräknande. På studentavdelningen är det examenshandläggare.

Institutionernas och professionsutbildningarnas administrativa personal ska ta emot en inkommen ansökan om tillgodoräknande, förbereda, utreda och föredra ansökan för bedömare och beslutsfattare. För dessa steg finns som stöd; ”*Checklista – tillgodoräknande (TG)*” inklusive bilagor. Checklistan och dess bilagor är en komplettering till ”*Regler för tillgodoräknande*” och ”*Rutiner för ansökan och handläggning av tillgodoräknande, för studenter & medarbetare*”, och en praktisk tillämpning av ansökningar om tillgodoräknande, från ”ax till limpa”. Checklistan visar åtgärder som ingår i processen, från att en ansökan blir aktuell hos högskolan till att den avslutas. Att följa checklistans steg ska trygga rättssäkerheten och likabehandlingen för sökande, men även underlätta och förenkla för högskolans medarbetare som arbetar med tillgodoräknandeansökningar. För professionsutbildningen och uppdragsutbildningen (polisutbildningen) är gången till stora delar densamma som på institutionerna förutom att beslut om avslag inte kan överklagas enligt polisutbildningsförordning (1999:740).

Studentkårens svar

SöderS-Södertörns högskolas studentkår har inte lämnat några synpunkter avseende granskningsområdet tillgodoräknande.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Rättssäker och likvärdig handläggning av tillgodoräknandeärenden

UKÄ konstaterar att högskolan genom *Regler för tillgodoräknande* och *Rutiner för ansökan och handläggning av tillgodoräknande, för studenter & medarbetare* har regler som syftar till att säkerställa en enhetlig och rättssäker handläggning av ärenden om tillgodoräknande. Ämbetet anser att reglerna framstår som ändamålsenliga.

Stickprov

UKÄ har granskat 15 ärenden om tillgodoräknande. UKÄ konstaterar att samtliga ärenden innebar avslag på ansökan.

Beslutsmotiveringar

Av 32 § FL framgår att ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt som huvudregel ska innehålla en klargörande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande.

UKÄ noterar att högskolan i dokumentet *Rutiner för ansökan och handläggning av tillgodoräknande, för studenter & medarbetare* (p. 1.7) redogör för bestämmelsen i 32 § FL om att en beslutsmotivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för högskolans ställningstagande.

UKÄ konstaterar att samtliga avslagsbeslut innehåller beslutsmotiveringar. UKÄ konstaterar dock att det i följande beslut bl.a. har angetts följande motiveringar:

- ”[...] överlappar i vissa delar [...]. Dock inte i sådan utsträckning att den kan ersätta [...] (dnr 1838/2.2.3/2019)
- ”[...] motsvarar inte de kurser som ska tillgodoräknas [...]” (1255-2.2.3-2020)
- ”[...] kurserna skiljer sig för mycket åt” (dnr 1285-2.2.3-2020)

UKÄ anser att motiveringarna i dessa ärenden tydligare hade kunnat beskriva vilka omständigheter som var avgörande för högskolans ställningstagande. UKÄ konstaterar också att det i samtliga granskade ärenden saknas hänvisning till tillämpliga rättsregler. UKÄ utgår från att högskolan vidtar åtgärder för att säkerställa att bestämmelsen om beslutsmotivering i 32 § FL följs.

Handläggningstider

Enligt 9 § FL ska ett ärende handläggas så enkelt, snabbt och kostnads-effektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. Vad dessa krav på handläggningen mer konkret innebär är dock inte närmare reglerat. En bedömning får därför göras i varje enskilt fall av om kraven enligt bestämmelsen är uppfyllda. Vid denna bedömning får ärendenas karaktär beaktas, exempelvis kan ett tillgodoräknandeärende som kräver en mer omfattande utredning motivera en längre handläggningstid.

UKÄ noterar att det av högskolans *Rutiner för ansökan och handläggning av tillgodoräknande, för studenter & medarbetare* (p. 1.3) framgår att handläggningstiden i tillgodoräknandeärenden normalt uppgår till åtta veckor och att ärenden som kräver mer omfattande utredning kan motivera en längre handläggningstid.

UKÄ konstaterar att handläggningstiden i ett av ärendena (2020/1379) var strax över åtta veckor. UKÄ har inga synpunkter på handläggningstiden i detta ärende. UKÄ konstaterar vidare att handläggningstiden i de övriga ärendena understiger fem veckor, vilket är i enlighet med högskolans rutiner.

Överklagandehänvisningar

För en redogörelse av den rättsliga regleringen, se avsnittet *Överklagande och klagomål* nedan.

UKÄ konstaterar att överklagandehänvisning har lämnats i samtliga av de granskade besluten.

Studentinflytande

Bakgrund

Kvalitetsarbetet är en gemensam angelägenhet för högskolornas personal och studenterna. Studenterna ska ha rätt att utöva inflytande över utbildningen vid högskolorna. Högskolorna ska verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Detta framgår av 1 kap. 4 och 4 a §§ högskolelagen (1992:1434), HL.

Studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation (2 kap. 7 § HL). Om beslut kräver en bedömning av uppläggning, genomförande av eller kvalitet i utbildningen, eller om beslut kräver en bedömning av organisation av eller kvalitet i forskningen, ska besluten fattas av personer med vetenskaplig eller konstnärlig kompetens. Om sådana bedömningar ska göras av en grupp personer ska majoriteten av personerna i gruppen ha vetenskaplig eller konstnärlig kompetens. Styrelsen får dock besluta att en sådan majoritet inte behövs om det finns särskilda skäl. Det framgår av 2 kap. 6 § HL.

Av 2 kap. 14 § högskoleförordningen (1993:100), HF, framgår följande om studentrepresentation. Om beslut ska fattas eller beredning genomföras av en enda person ska information lämnas till och samråd ske med en studentrepresentant i god tid före beslutet eller slutförandet av beredningen. Om beslut fattas av en grupp av personer enligt vad som anges i 2 kap. 6 § HL har studenterna rätt att vara representerade med minst tre ledamöter. Antalet studentrepresentanter i en sådan grupp får dock vara färre om det finns särskilda skäl med hänsyn till det totala antalet ledamöter i gruppen. I övrigt beslutar en högskola själv om sådan rätt till representation för studenterna som avses i 2 kap. 7 § HL.

Av ESG standard 1.2 framgår bland annat att lärosätena ska ha processer för utformning och inrättande av utbildningar. Bland riktlinjerna för standarden nämns att utbildningarna ska utformas i dialog med studenterna, och att en formell process ska följas när de inrättas.

Utbildningarna ska granskas och revideras regelbundet i dialog med studenter och andra intressenter. Det framgår av riktlinjerna för standard 1.9 som handlar om kontinuerlig uppföljning och regelbunden granskning av utbildningarna.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att besvara ett antal frågor om studentinflytande.

A. Studentinflytande genom medverkan i beredande och beslutande organ

A.1 Hur säkerställer lärosätet att reglerna om studentrepresentation följs? Har lärosätet fastlagda principer, riktlinjer eller liknande dokument för hur studentinflytandet ska förverkligas på alla nivåer inom lärosätet? Bifoga i så fall dokumentet.

A.2 Har lärosätet och studentkåren kommit överens om i vilka organ som studenterna ska vara representerade? Bifoga i så fall överenskommelsen. Om en sådan överenskommelse saknas, bifoga en lista över samtliga beredande och beslutande organ som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation.

A.3 Finns det organ där studenterna inte är representerade (och där beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation)? Om så är fallet, ange vilka dessa organ är och anledningen till att studenterna inte är representerade i dem.

B. Studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut

Hur säkerställer lärosätet att denna regel följs? Har lärosätet fastlagda principer, riktlinjer eller liknande dokument som gör klart för personalen hur den ska gå till väga för att informera och samråda med studentrepresentanter i god tid? Bifoga i så fall dokumentet.

UKÄ har upplyst lärosätet om att granskningen görs genom att ämbetet stickprovsvis väljer ut ett antal beslut och ställer frågor till lärosätet. UKÄ har bitt lärosätet att bifoga en lista över samtliga beslut som fattades av prefekt eller motsvarande befattningshavare under perioden 1 november 2019–30 april 2020.

Stickprov

UKÄ har valt ut 15 ärenden och bitt lärosätet att bifoga dokumentation i respektive ärende som visar hur lärosätet har säkerställt studentinflytandet. Om sådan dokumentation skulle saknas, har UKÄ bitt lärosätet att ange anledningen till det. För det fall information och samråd med studentrepresentant inte har skett enligt 2 kap. 14 § HF i ärendena, har UKÄ bitt lärosätet att ange anledningen till det.

Lärosätets svar

Södertörns högskola har kommit in med följande dokument.

- *Rättigheter och skyldigheter – Regelverk för studier på grundnivå och avancerad nivå vid Södertörns högskola* (dnr 1123-1.1.2-2020)
- *Kvalitetspolicy för Södertörns högskola* (dnr 340/1.1.1/2016)
- *Studenten som medaktör* (dnr 320-40-2004)
- *Avtal Södertörns högskola – studentkåren SöderS* (dnr 2609-1.1.2-2019)
- *Rutin för studentinflytande vid beslut av en enda person* (dnr 2331-1.1.2-2020)

Högskolan har i huvudsak svarat följande.

Studentinflytande genom medverkan i beredande och beslutande organ

Högskolan har olika styrdokument som ska säkerställa reglerna kring studentrepresentation. Studentrepresentation innefattar både studenter och doktorander. På förvaltningen är chefen för Studentavdelningen ansvarig och på institutionsnivå ansvarar prefekt eller annan av prefekt utsedd person. Uppdraget innebär att informera medarbetare och studenter om hur studentrepresentanter tillsätts och i vilka beredande och beslutande organ det ska ingå representanter.

I avtalet mellan studentkåren och högskolan finns en generell överenskommelse om båda parter åtagande och att studenter ska vara representerade i samtliga beredande och beslutande organ.

Det kan finnas organ där kåren inte haft möjlighet att rekrytera studentrepresentanter. Högskolan och studentkåren arbetar tillsammans med att ta fram informationsfilmer för både medarbetare och studenter om vikten av att tillsätta representanter. Studentkåren ges också möjlighet att informera på informations- och introduktionsdagar för nyanställd personal flera gånger per termin. Även chefen för Studentavdelningen informerar prefekterna varje termin om vikten av att tillsätta studentrepresentanter.

Studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut

Högskolan har en rutin som gäller samråd med student inför beslut av en enda person, den gäller samtliga beslutsfattare på högskolan. Det rekommenderas i rutinen att en överenskommelse mellan beslutsfattare och studentkåren görs kring vilka ärendetyper som rutinen ska gälla.

Högskolans beslutsmallar är under revidering. I dessa kommer det att framgå att samråd med student ska ske vid beslut av en enda person. Till

dess att mallarna är på plats läggs samma information in i beslut av en enda person, där samråd skett.

Studentkårens svar

SöderS–Södertörns högskolas studentkår har i huvudsak svarat följande.

Studentkårens uppfattning är att det formella och lagstadgade studentinflytandet i beredande och beslutande organ ofta fungerar väl, både på central- och programnivå. Det finns dock två primära utvecklingsmöjligheter vad gäller dels det informella studentinflytandet och dels ett behov av att öka medarbetarnas kunskap om studentinflytandet på central-, ämnes- och programnivå.

Informellt studentinflytande

Med informellt studentinflytandet menar kåren det inflytande som studenter utövar eller innehar utanför de formella grupperingarna. Informellt studentinflytande kan vara exempelvis studenters möjlighet att få svar på frågor från sina lärare, möjlighet för gemene student att framföra synpunkter och påverka sin utbildning eller studenters intressen, samt tillgång till information. Då det inte finns former för informellt studentinflytande krävs det att enskilda personer engagerar sig för att skapa det. Således tenderar informellt inflytande att variera beroende på studenters relation till informationsbäraren. Studenter riskerar därför att uteslutas från processer och information som andra har tillgång till, om det inte finns en bra grundrelation. En aspekt av det kontaktburna studentinflytandet är att det ofta krävs att studenterna är närvarande i en process för att högskolan ska bli påmind om att studenterna ska inkluderas även i andra processer.

Formellt studentinflytande på både central- och programnivå

Studentkåren och högskolans ledning har övervägande gott samarbete gällande studentrepresentation. Till exempel har studentkåren, tillsammans med prefekterna, arbetat fram en process för de beslut som fattas av en enda person vid institutionerna. De har även gemensamt arbetat fram ett system med kontaktpersoner som är ansvariga för studentrepresentationen vid respektive institution. Personerna ansvarar för att sprida information i sitt kollegium samt att meddela studentkåren om nybildade råd och grupper där kåren behöver tillsätta studentrepresentanter. Studentkårens upplevelse är att det i teorin fungerat väl hittills, men att det varit ett stort ansvar för kontaktpersonerna som kan behöva mer stöd från institutionen. Systemet är dock svårt att utvärdera då det nyligen implementerats.

Vidare ser studentkåren att det finns behov av att utveckla policydokumentet *Studenten som medaktör*, vilket inte har uppdaterats sedan 2004. Merparten av högskolans anställda känner inte till att den finns och högskolan har därför tidigare i år föreslagit att avveckla policyn eftersom den inte används. Efter vidare diskussioner där studentkåren påpekat policyns relevans kom de dock överens om att ett arbete för att uppdatera dokumentet ska påbörjas.

Ett annat utvecklingsområde är att det i flera fall är svårt att avgöra vilka råd och grupper som studenter har rätt att representeras i. Studentkåren ser en utmaning i att det inte finns någon funktion på eller utanför högskolan som tar ställning i tvister om var studenter har rätt att representeras. När högskolan är osäker på om studenterna har rätt att vara representerade kan de vända sig till en extern jurist, men någon liknande funktion finns inte för studentkåren. Vid en tvist mellan högskolan och studentkåren om studentinflytande är en anmälan till UKÄ det enda alternativet för studentkåren, vilket kåren anser är en långtgående åtgärd som bör vara en sista utväg.

Studentkåren har även noterat att det finns utmaningar relaterade till kulturella aspekter, där vissa avdelningar ibland förbiser studentinflytandet. En anledning till detta kan exempelvis bero på bristande kunskap om studentrepresentation. Det kan även bero på att kåren inte har lika god kontakt med dessa avdelningar och att det finns en generell uppfattning om studentrepresentation som icke-nödvändig. Därför är det av stor vikt att både studentkåren och högskolan arbetar med att förändra kulturen kring studentrepresentation, och den ibland starka viljan att ha diskussioner i stängda rum utan studenter, samt att höja kunskapsnivån.

Studentrepresentation på central nivå

Den befintliga studentrepresentationen i de centrala organen på högskolan fungerar till stor del väl. Utmaningarna är, som tidigare nämnts, att studentkåren stundvis är oense med högskolan om vilka organ studenter bör ha rätt att representeras i. Detta relaterar även till ytterligare en utmaning studentkåren ser på central nivå, vilket är en utveckling där högskolans samverkan mellan förvaltning, akademisk verksamhet och studentkår minskat. Denna samverkan prövades då högskolan reviderade det centrala regelverket. Remissförfarandet hade flertalet stora brister, såsom utebliven dialog och samarbete med studenter. Liknande brist på samverkan noterades även under coronapandemin vid organiseringen av högskolans krisledning, där krisledningen enbart utgjordes av förvaltningen och utan studentrepresentation. Studentkåren inkluderades heller inte då högskolan tillsatte en arbetsgrupp för att se över rutiner för att minska handläggningstiden för disciplinärenden, en fråga som högskolan mycket väl vet att studentkåren är angelägen om. Studentinflytandet var obefintligt under hela processen. Beredning har genomförts och beslut har fattats om nya

rutiner med nya mallar med mera, där studenter trots upprepade önskemål om att inkluderas i processen nekats inflytande.

Studentinflytande på ämnes- och programnivå

Det formella studentinflytandet på ämnes- och programnivå sker genom studentrepresentation i de beredande och beslutande organen som rör studenternas utbildning. Studentkåren anser att denna typ av inflytande ger studenterna goda möjligheter att påverka utbildningen, och fungerar oftast relativt väl. Dock har vi noterat stora utmaningar med att säkerställa en god representation i samtliga organ då kåren har stora svårigheter att fylla samtliga platser. Arbetet att rekrytera den mängden studentrepresentanter som behövs, kan studentkåren inte genomföra själva. Även lärare och personal behöver uppmuntra studenter att bli studentrepresentanter och främja studentinflytandet.

Vidare finns stora luckor i kunskapsnivån hos personer som ska verka för studentinflytandet på högskolan. Detta leder till att flertalet studenter närvarar i råd utan att ha tillsatts som studentrepresentanter, vilket leder till att många studenter går miste om förmåner, såsom rätt till arvode och meritpoäng. Dessutom går de miste om grundläggande introduktion inför uppdraget, samt möjlighet till fortbildning, vilket innebär att studenterna saknar kunskap om sina rättigheter och hur de nyttjar sin roll som studentrepresentant på bästa sätt. För att säkerställa ett gott studentinflytande är det därför viktigt att personal på högskolan har tillräcklig kännedom om både studentrepresentation och regelverket därtill.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Studentinflytande genom medverkan i beredande och beslutande organ

Studenterna har rätt att vara representerade i alla beslutande och beredande organ inom ett lärosäte, om organets verksamhet har betydelse för utbildningen och studenternas situation. För att säkerställa de bästa förutsättningarna för studentinflytande bör lärosätena ha fastlagda principer för hur inflytandet ska förverkligas på alla nivåer inom lärosätet. Detta anges i propositionen *Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande*.¹

I propositionen *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan* anges att studenterna bör ha rätt att vara representerade i beredande organ av stadigvarande natur och alltid i beredande organ och utredande organ av större betydelse för studenterna, exempelvis ledningsgrupper,

---

¹ Prop. 2008/09:154 *Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande*, s. 41.

översynsgrupper och utredningar. I propositionen anges också att även frågor om till exempel budget, resurser och administration är av stor betydelse för utbildningen och studenternas situation.²

Rätten till representation ska gälla alla beslut och all beredning som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation, och inte bara vid sådant beslutsfattande som omfattas av kravet på vetenskaplig eller konstnärlig kompetens. Detta anges i propositionen *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*. Vidare betonar regeringen att det bör vara naturligt för ett lärosäte att inte låta rätten till deltagande i en grupp vara avhängig av vilka frågor som behandlas i gruppen vid olika tillfällen.³

UKÄ konstaterar att högskolan har kommit in med flera dokument som enligt högskolan ska säkerställa att reglerna kring studentrepresentation följs. Ämbetet konstaterar att högskolan har regler som syftar till att säkerställa hur studenter ska ges möjlighet till inflytande i frågor som rör utbildning eller studenternas situation. Det finns även ett avtal mellan högskolan och studentkåren om hur samarbetet ska ske. Efter genomgång av dokumenten bedömer UKÄ att högskolan, ur ett rättsligt perspektiv, har förutsättningar för att säkerställa att reglerna om studentrepresentation följs på alla nivåer i enlighet med vad som uttalats i ovan nämnda förarbeten. UKÄ har dock följande synpunkter.

Vad gäller dokumentet *Rättigheter och skyldigheter – regelverk för studier på grundnivå och avancerad nivå vid Södertörns högskola* (p. 5, s. 6) noterar UKÄ att det i andra stycket hänvisas till bestämmelsen i 2 kap. 7 § HL. I tredje stycket anges vidare: ”innebär detta bland annat att [...], prefekt eller annan chef, som ska fatta beslut i ärenden som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation *i övrigt*, har ansvar för att samråd sker med studentrepresentant. Samrådet ska ske i god tid innan beslut ska fattas.” UKÄ konstaterar att tredje stycket inte stämmer överens med vad som anges i 2 kap. 14 § HF, och att det även saknas hänvisning till bestämmelsen. UKÄ anser att högskolan bör omformulera tredje stycket så att den stämmer överens med vad som anges i 2 kap. 14 § HF.

Vidare noterar UKÄ att studentkåren har påpekat att det finns behov av att uppdatera policydokumentet *Studenten som medaktör*. I likhet med studentkåren anser UKÄ att dokumentet bör ses över och uppdateras med nu gällande lagstiftning. Ämbetet noterar dock att det av studentkårens svar framgår att studentkåren och högskolan har kommit överens om att se över dokumentet. Ämbetet förutsätter att högskolan tillsammans med studentkåren arbetar vidare med dokumentet för att säkerställa att studentinflytandet kan förverkligas på alla nivåer inom lärosätet.

---

² Prop. 1999/2000:28 s. 28–29.

³ Prop. 2009/10:149 s. 39.

UKÄ konstaterar att det av högskolans och studentkårens svar framstår som att studentinflytandet i huvudsak fungerar bra. Av studentkårens svar framgår dock att studentkåren upplever att det finns bristande kunskap om studentinflytande hos högskolans personal, vilket ibland innebär avsaknad av studentrepresentation och att studentrepresentanter går miste om vissa rättigheter, som t.ex. arvode och utbildning. UKÄ påminner i denna del om att det av avtalet mellan högskolan och studentkåren (3 §) framgår att högskolan har åtagit sig att utbilda och informera såväl personal som studentrepresentanter i frågor som rör studentinflytande.

UKÄ noterar vidare att studentkåren har tagit upp att det finns vissa brister i studentinflytandet, bl.a. att studentkåren och högskolan inte är överens om vilka organ studenterna ska ha rätt att vara representerade i. Dessutom har studentkåren ifrågasatt att studentkåren inte fått vara representerad i vissa grupper, t.ex. i högskolans krisledningsgrupp samt arbetsgrupper i samband med översyn av regler och rutiner. Mot denna bakgrund anser UKÄ att högskolan bör vidta åtgärder för att säkerställa att studentinflytandet kan förverkligas på alla nivåer inom lärosätet. Ämbetet utgår från att högskolan i samband med detta gör en förnyad bedömning av studentrepresentationen i högskolans organ.

Studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut

Högskoleförfattningarnas bestämmelser ger även studentrepresentanterna rätt till information och samråd när en person vid lärosätet bereder eller fattar beslut som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. Syftet med regeln om samråd med studentrepresentanter är att garantera studenternas inflytande när ärenden inte hanteras i någon grupp, utan bereds eller beslutas av en ensam befattningshavare. Det är ledningarna för lärosätena som ansvarar för att de har rutiner för hur samrådet med studentrepresentanter ska gå till i sådana fall. UKÄ anser att lärosätena i samverkan med studentkåren bör ta fram rutiner eller riktlinjer för att säkerställa att även enskilda befattningshavare samråder med studentrepresentanter i god tid före slutförandet av beredningen eller före beslutet. Om det finns utrymme för anteckningar om samråd på lärosätenas beslutsblanketter, är risken mindre för att samrådet glöms bort.⁴

UKÄ konstaterar att högskolan har rutiner för studentinflytande när en enda person fattar beslut. Detsamma gäller dokumentet *Rättigheter och skyldigheter – regelverk för studier på grundnivå och avancerad nivå vid Södertörns högskola* (s. 6, punkt 5). Ämbetet anser att rutinerna även bör omfatta studentinflytande vid beredning av ärenden så som anges i 2

---

⁴ Högskolans regler i praktiken – erfarenheter från Högskoleverkets tillsynsbesök 1998–2012, s. 11.

kap. 14 § HF. Mot denna bakgrund anser UKÄ att det är lämpligt att högskolan vidareutvecklar rutinerna.

Stickprov

Södertörns högskola har kommit in med de begärda stickproven. Två ärenden (NMT 432-1.1.2-2020) har visat sig röra samma beslut. Därför avser UKÄ:s granskning 14 ärenden.

Högskolan har, som det får uppfattas, uppgett att studentinflytande har skett i 9 av de 14 efterfrågade ärendena. De 9 besluten avser följande frågor:

- Beslut angående avvikelse från kursplanerna för VFU-kursen 1052SA och Kvalificerad yrkespraktik 1718ÖV, VT2020 (ISV 1644-2.1.2-2020)
- Utökat programutbud i den ordinarie antagningsomgången (läsåret HT2020/VT2021), P4302 Masterprogram i national-ekonomi (ISV 4400-2.1.1-2019)
- Beslut om nedläggning av kurs - 1081FE: Social Economy and Social Enterprise (SH-43285), 7,5 högskolepoäng, (ISV 1115.2.1.4.2020)
- Beslut angående utbildningsutbud, läsåret HT2020/VT2021 (ISV 4105-2.1.1-2019)
- Inställande av kurstillfälle - 1118ST Kvantitativ forskningsmetod, 7,5 högskolepoäng, (ISV 4231-2.1.4-2019)
- Inställande av kursen Sociologiska analysinriktningar, 1044SL, SH-43040 (ISV 4352-2.1.4-2019)
- Fastställande av utbildningsutbudet 2020/2021 (HSS 4183-2.1.1-2019)
- Fördelning av det statliga forskningsanslaget för 2020 (HSS 4509-1.2.1-2019)
- Verksamhetsförändring lärarutbildningen (LU 1083-1.1.2-2020)

UKÄ har följande synpunkter på ärendena.

I ärende om beslut angående avvikelse från kursplanerna för VFU-kursen 1052SA och kvalificerad yrkespraktik 1718ÖV, VT2020, har högskolan bl.a. svarat att studentrepresentant deltog vid beslutsmötet, men att underlaget inte skickades i förväg eftersom det togs fram med kort varsel i samband med omställningen till distansundervisning. UKÄ konstaterar att det visserligen framgår att studentrepresentanterna inte fått del av beslutsunderlaget inför mötet. UKÄ noterar att syftet med beslutet är att minska smittspridning av coronaviruset. UKÄ anser därför att underlaget ger stöd för att det varit fråga om ett beslut av sådan akut karaktär att högskolan har haft fog för att i detta fall åsidosätta kravet på information och samråd med studentrepresentant i god tid före beslutet.

Beträffande ärendet om utökat programutbud i den ordinarie antagningsomgången, läsåret HT2020/VT2021, P4302 Masterprogram i national-ekonomi, har högskolan bl.a. uppgett att studentrepresentant deltog på beslutsmötet och att underlaget skickats till studentrepresentanterna inför mötet. Av stickprovet framgår att studenterna fått del av underlag inför beslutet, men eftersom detta skett dagen före beslutet fattades bedömer UKÄ att kravet på att information och samråd ska ske *i god tid* inte är uppfyllt i ärendet.

I ärendet som rör beslut om nedläggning av kurs - 1081FE: Social Economy and Social Enterprise (SH-43285), 7,5 högskolepoäng, har högskolan bl.a. svarat att beslutsunderlaget skickats till studentrepresentanterna innan mötet via mejl. Enligt UKÄ framgår dock inte av stickprovet att studenterna fått del av något underlag inför beslutet. Det har därför inte framkommit att kravet på information och samråd inför beslut enligt 2 kap. 14 § andra stycket HF kan anses vara uppfyllt i ärendet.

I 3 ärenden (beslut angående utbildningsutbud, läsåret HT2020/VT2021, inställande av kurstillfälle - 1118ST Kvantitativ forskningsmetod, 7,5 högskolepoäng, inställande av kursen Sociologiska analysinriktningar, 1044SL, SH-43040) har högskolan bl.a. uppgett att utbildningsutbudet diskuteras löpande i ämnes- och programråd där det ingår studentrepresentanter, och att det numera finns en rutin att bjuda in studentrepresentanter också till beslutstillfället. I ytterligare 1 ärende (fastställande av utbildningsutbudet 2020/2021) har lärosätet bl.a. uppgett att studentrepresentant kallats till och närvarat vid beslutsmötet. UKÄ anser att det inte framgår av underlaget om information har lämnats och samråd har skett med studentrepresentanter i god tid före prefektens beslut. Det har därför inte framkommit att kravet på information och samråd inför beslut enligt 2 kap. 14 § andra stycket HF kan anses vara uppfyllt i något av dessa 4 ärenden.

I ett ärende (fördelning av det statliga forskningsanslaget för 2020) har högskolan uppgett att prefekten beslutat i ärendet efter beredning i en nämnd där studentrepresentanter deltagit. Av bifogat protokoll under "Beredning" (p. 10) framgår att ärendet diskuterats och att nämnden beslutat att hålla fast vid vissa fördelningsprinciper enligt bilaga. I ett annat ärende rörande beslut om verksamhetsförändring lärarutbildningen har högskolan bl.a. svarat att beslutet har beretts i en styrgrupp där studentrepresentanter deltagit. Av bifogat protokoll under punkt 7 framgår att åtgärdsprogram för förskoleprogrammet diskuterats och att gruppen fastslagit två punkter. Om beslut ska fattas av en enda person ska information lämnas och samråd ske med en studentrepresentant i god tid innan beslutet. Av ärendena framgår dock inte att någon ytterligare kontakt med studentrepresentant har skett inför prefekternas respektive beslut. Det har därför inte framkommit att kravet på information och samråd inför beslut enligt 2 kap. 14 § andra stycket HF är uppfyllt i dessa 2 ärenden.

UKÄ förutsätter att högskolan vidtar de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att högskoleförordningens regler om studentinflytande följs framöver.

Högskolan har vidare, så som det får uppfattas, uppgett att studentinflytande inte skett i 5 av de 14 efterfrågade ärenden. Besluten rör följande frågor.

- Inställande litteraturvetenskapen (IKL 4387-2.1.4-2019)
- Fördelning av samverkansmedel för år 2019 (HSS 4462-1.1.2-2019)
- Examinatorer för avdelningen för miljö och turism (NMT 432-1.1.2-2020)
- Inställande av 1055GE GIS I – Höstterminen 2020 (NMT 1133-2.1.1-2020)
- Beslut om examinatorer avdelningen för historia och SHI (HSS 3060-1.1.2-2019)

UKÄ har följande synpunkter på ärendena.

I 2 av stickproven har högskolan, som det får uppfattas, bedömt att det inte varit ärenden som påverkar studenternas situation eller utbildning. I det första ärendet (inställande litteraturvetenskapen) har högskolan uppgett att den aktuella kursen inte varit sökbar, att inga studenter har kunnat söka kursen och att ingen sökande student berörts av att den ställts in. I det andra ärendet (fördelning av samverkansmedel för år 2019) har högskolan bl.a. förklarat att det rörde sig om en mindre summa till samverkansinsatser gentemot det omgivande samhället. UKÄ har inte funnit skäl att ifrågasätta högskolans bedömning och har därför inga synpunkter på att information och samråd inför beslut enligt 2 kap. 14 § andra stycket HF inte har skett i de 2 ärendena.

När det gäller de tre 3 övriga stickproven (examinatorer för avdelningen för miljö och turism, inställande av 1055GE GIS I – Höstterminen 2020, beslut om examinatorer avdelningen för historia och SHI) konstaterar UKÄ att högskolan, så som det får uppfattas, bedömt att det varit ärenden som påverkar studenternas situation eller utbildning. Högskolan har beträffande de 2 första stickproven bl.a. svarat att det vid tidpunkten för besluten saknades rutiner, och att det under våren 2020 har pågått ett arbete med studentkåren för ta fram en rutin som säkerställer studentinflytandet i denna typ av ärenden. Beträffande det tredje stickprovet har högskolan bl.a. svarat att ingen student meddelat sitt intresse av att sitta i ämnesrådet. UKÄ utgår från att lärosätet vidtar de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att högskoleförordningens regler om studentinflytande följs framöver.

Kurs- och utbildningsplaner

Bakgrund

All utbildning på grundnivå och avancerad nivå ska bedrivas i form av kurser. Kurser får sammanföras till utbildningsprogram. För varje kurs ska det finnas en kursplan och i den ska följande anges: kursens nivå, antal högskolepoäng, mål, krav på särskild behörighet, formerna för bedömning av studenternas prestationer och övriga föreskrifter som behövs. För ett utbildningsprogram ska det finnas en utbildningsplan. I utbildningsplanen ska anges vilka kurser som programmet omfattar, kraven på särskild behörighet och övriga föreskrifter som behövs. Det framgår av 6 kap. 13–17 §§ högskoleförordningen (1993:100), HF.

Före den 1 januari 2011 innehöll högskoleförordningen mer detaljerade krav på innehållet i kurs- och utbildningsplanerna. Planerna skulle utöver nuvarande krav även bland annat ange när planen eller en ändring av den skulle börja gälla och de övergångsbestämmelser som behövdes.

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) fastställde med anledning av avregleringen 2011 rekommendationer om bland annat innehållet i kurs- och utbildningsplaner för sina medlemmar, REK 2011:1, dnr 10/118. De uppgifter som högskolorna tidigare varit skyldiga att skriva in i sina kurs- och utbildningsplaner skulle enligt SUHF:s rekommendation även ingå i planerna efter förordningsändringen.

Kursplaner och utbildningsplaner är grundläggande styrdokument för ett lärosäte och viktiga i såväl pedagogiskt som rättsligt hänseende.

De regler som anges i kurs- och utbildningsplaner är föreskrifter i den mening som avses i 8 kap. regeringsformen. Reglerna i planerna är alltså av samma karaktär som lagar beslutade av riksdagen och förordningar beslutade av regeringen. Det innebär att reglerna är bindande, gäller generellt och måste följas av såväl lärosätens personal som studenter.

I ESG standard 1.2 om utformning och inrättande av utbildningar anges bland annat att lärosätena ska ha processer för utformningen och inrättandet av utbildningar. Den examen som en utbildning leder till ska vara tydligt specificerad. Av riktlinjerna till standarden framgår bland annat att utbildningarna ska innehålla uppgifter om studenternas förväntade arbetsinsats, till exempel uttryckt i poäng enligt European Credit Transfer System (ECTS).

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bett lärosätet att besvara ett antal frågor om kurs- och utbildningsplaner:

1. Har lärosätet beslutat om egna regler för vad kurs- och utbildningsplaner ska innehålla utöver vad som anges i högskoleförordningen? Bifoga i så fall dessa regler.
2. Hur har beslut om fastställande av kurs- och utbildningsplaner delegerats inom lärosätet? Bifoga arbetsordningen.
3. Hur säkerställer lärosätets ledning att kursplaner och utbildningsplaner innehåller de uppgifter som anges i högskoleförordningen och eventuella lokala regler?

UKÄ har upplyst lärosätet om att granskningen kommer att göras genom att UKÄ stickprovsvis väljer ut ett antal kurser och program, för att undersöka hur lärosätet följer bestämmelserna om kurs- och utbildningsplaner för kurserna och programmen. Ämbetet har bett lärosätet att bifoga listor över samtliga kurser och utbildningsprogram som genomfördes under höstterminen 2019 och vårterminen 2020.

Stickprov

Utifrån lärosätets listor har UKÄ valt ut tio kurser och fem program.

UKÄ har upplyst om att granskningen avser att

- planerna har fastställts i god tid innan utbildningen startar
- tidpunkt för ikraftträdande anges i planerna
- planerna innehåller det som anges i HF och eventuella lokala regler
- det går att utläsa av utbildningsplanen vilken examen utbildningen leder till
- examinationsformerna regleras tydligt i kursplanerna.

Lärosätets svar

Södertörns högskola har kommit in med följande dokument:

- *Rättigheter och skyldigheter – regelverk för studier på grundnivå och avancerad nivå vid Södertörns högskola (dnr 1123-1.1.2-2020)*

- *Riktlinjer för upprättande av kurs- och utbildningsplaner vid Södertörns högskola* (dnr 493/40/2010)
- *Stöddokument för upprättande av kursplaner vid Södertörns högskola* (dnr 1471/1.1.2/2015)
- *Stöddokument för upprättande av utbildningsplaner vid Södertörns högskola* (dnr 1472/1.1.2/2015)
- *Beslut angående tidsplan för högskolans arbete med kurs- och utbildningsplaner under läsår 2021/2022* (dnr 1733-2.1.1-2020)
- *Besluts- och delegationsordning för Södertörns högskola* (dnr 4444-1.1.2-2019)

Högskolan har svarat i huvudsak följande.

Södertörns högskolas rektor fastställde 2010 (i enlighet med dåvarande delegationsordning) övergripande regler i dokumentet *Riktlinjer för upprättande av kurs- och utbildningsplaner vid Södertörns högskola*. Utöver detta har Fakultetsnämnden vid Södertörns högskola 2015 fastställt stöddokument för upprättande av kursplaner respektive utbildningsplaner. Dessa stöddokument utgår från och konkretiserar ovan nämnda riktlinjer och ger mer handfast vägledning vid framtagande av dessa dokumenttyper, inklusive beskrivningar av vilka obligatoriska uppgifter som ska ingå.

Utöver detta beslutar Södertörns högskola årligen om en tidsplan som bland annat anger när kurs- och utbildningsplaner senast ska vara fastställda. Tidsplanen ses över årligen i syfte att ge högskolan bästa möjliga förutsättningar i framtagandet av högskolans utbildningsutbud, inom de ramar som sätts av kravet att säkra studenternas rättssäkerhet, m.fl. faktorer.

Södertörns högskolas rektor har delegerat fastställande av utbildningsplaner till Fakultetsnämnden (se avsnitt 3.1 i *Besluts- och delegationsordning för Södertörns högskola*). Rektor har delegerat fastställande av kursplaner till högskolans institutionsnämnder (se avsnitt 3.3), förutom kursplaner avseende Lärarutbildningen där fastställande har delegerats till Lärarutbildningens kursplanenämnd (se avsnitt 3.10), och kursplaner avseende Polisutbildningen där fastställande har delegerats till Polisutbildningens kursplanenämnd (se avsnitt 3.7). Notera att Polisjärt arbete inrättades som huvudområde på grundnivå vid Södertörns högskola den 6 maj 2020. Fram till och med detta datum har Polisutbildningens kursplanenämnd enbart haft att besluta om kursplaner för uppdragsutbildning. Södertörns högskolas besluts- och delegationsordning gör dock inte skillnad på högskoleutbildning och uppdragsutbildning när det kommer till att reglera vilka instanser som äger att fastställa kursplaner, därav redogörelsen ovan för delegation till Polisutbildningens kursplanenämnd.

Vid upprättande av ny kursplan eller utbildningsplan är det i Södertörns högskolas utbildningsdatabas obligatoriskt att ange de uppgifter som krävs enligt högskoleförordningen. Utan dessa uppgifter införda i

utbildningsdatabasen kan kursplanen/utbildningsplanen varken skickas till beslut i fastställande nämnd eller registreras som fastställd. Vidare granskas varje kursplan och utbildningsplan, inför fastställandebeslut i aktuell kollegial beslutsinstans, av handläggare i syfte att säkerställa att obligatoriska uppgifter är korrekt angivna, att kursplanen och utbildningsplanen följer högskolans lokala regler, och att bestämmelserna i den är tydligt utformade.

De nämnder som äger att fastställa kursplaner eller utbildningsplaner ansvarar för att dessa uppfyller de krav som ställs i högskoleförordningen och i lokala regelverk, såväl som för att utbildningen lever upp till de kvalitetskrav som ställs. De handläggare som granskar kurs- och utbildningsplaner inför fastställande är även de som är behöriga - och ansvarar för - att registrera dem som fastställda i utbildningsdatabasen efter att fastställandebeslut fattats.

Studentkårens svar

SöderS-Södertörns högskolas studentkår har anfört i huvudsak följande.

Kåren anser att den övergripande processen där kursplanen tas fram i ämnes- och programråd och beslutas om i institutionsnämnden överlag är bra. Studenter har för det mesta goda möjligheter till inflytande i flera led i processen och det finns oftast en genomgående och tydlig kollegial prägel. Kåren ser dock flera utvecklingsområden.

Samtliga kursplaner är inte enhetliga i fråga om hur mycket information som inkluderas i delen om examination. Exempelvis förekommer det att det saknas information om möjlighet till komplettering och vad det i så fall innebär. Utöver det saknas det ibland information om vad det finns för eventuella kompensationsuppgifter som kan göras vid missade undervisningstillfällen med obligatorisk närvaro.

Kåren anser att högskolan behöver stärka kompetensen om kursplanens juridiska ställning bland lärare. Med jämna mellanrum ser man att kursupplägg inte följer kursplanen och att studenter examineras med uppgifter som inte regleras i kursplanen. Ofta beror det på bristande kunskaper om att kursplanen är juridiskt bindande, vilket behöver tydliggöras. Det förekommer även att kursplaner och kurser i stor utsträckning är centrerade kring den person som utvecklat kursen, snarare än att det är en produkt av en kollegial process med gediget studentinflytande.

Kåren har inga kommentarer gällande utbildningsplaner.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Högskolan har kommit in med de tio begärda kursplanerna och de fem utbildningsplanerna.

Planerna har fastställts i god tid innan utbildningen startat

Regler i kursplaner och utbildningsplaner syftar bland annat till att informera om vad som gäller för en kurs respektive ett program. Av högskoleförordningen framgår att kraven på särskild behörighet ska anges i kurs- och utbildningsplaner. Utgångspunkten är därför att kursplaner och utbildningsplaner ska beslutas och finnas tillgängliga i god tid innan utbildningen startar, men några regler för när planerna ska vara beslutade finns inte.

För att få ett bredare underlag vid bedömningen av om kurs- och utbildningsplaner är beslutade och finns tillgängliga i god tid innan utbildningen startar har UKÄ skickat en remiss till samtliga universitet och högskolor med statlig huvudman samt till Sveriges förenade studentkårer (SFS). UKÄ har därefter redogjort för sitt ställningstagande i en tillsynsrapport (reg.nr 32-00481-17). I rapporten anger UKÄ bland annat följande.

UKÄ konstaterar att en stor majoritet av remissinstanserna anser att kursplaner för fristående kurser samt utbildningsplaner för program bör vara fastställda och tillgängliga för studenterna senast den dag som den fristående kursen eller programmet öppnar för anmälan. UKÄ delar denna uppfattning och menar att detta är en viktig rättssäkerhetsfråga för studenterna, särskilt vad gäller den särskilda behörigheten och urvalsreglerna till utbildningen, men även för att studenterna ska få kunskap om innehållet i den utbildning de anmäler sig till. UKÄ gör därför bedömningen att kursplaner för fristående kurser och utbildningsplaner för program bör vara fastställda och tillgängliga för studenterna senast den dag som den fristående kursen eller programmet öppnar för anmälan.

Vad gäller kurser som ingår i ett program har några remissinstanser påpekat att utbildningsprogram ofta sträcker sig över flera år och att det därför i vissa situationer kan finnas behov av att revidera kursplanen för de kurser som ingår i programmet. Vissa remissinstanser har egna riktlinjer om att kursplaner för kurser inom program ska vara fastställda senast två månader innan kursstart, en synpunkt som även framförts av Myndigheten för tillgängliga medier. UKÄ anser att viss flexibilitet bör kunna medges vad gäller till exempel kursinnehåll och kurslitteratur för kurser inom program, om det av kvalitetsskäl konstateras ett behov av revidering av kursen. UKÄ anser mot denna bakgrund att det bör vara möjligt att fastställa revideringar av detta slag senast åtta veckor innan kursstart. Även beträffande kurser inom ett program kan det dock vara aktuellt att beakta de rättssäkerhetsaspekter som gör sig gällande i frågor om behörighet och urval till kurserna. Detta talar för att revideringar av kursplanernas föreskrifter i sådana frågor kan behöva fastställas och göras tillgängliga för studenterna tidigare än åtta

veckor innan kursstart. Vad som då kan anses som en lämplig tidpunkt beror bland annat på när på året kursen startar, varför frågan om god tid innan kursstart får avgöras från fall till fall.

UKÄ konstaterar att det i högskolans *Rättigheter och skyldigheter – regelverk för studier på grundnivå och avancerad nivå vid Södertörns högskola* (avsnitt 7) anges att ”Kurs- och utbildningsplaner ska, vad avser studier kommande termin, vara beslutade och finnas samlade på högskolans webbplats innan anmälningssperioden startar”. Av *Stöd-dokument för upprättande av kursplaner vid Södertörns högskola* framgår vidare att ”Samma deadlines gäller för revideringar som för fastställande, dvs. i god tid innan ansökningsperioden (se aktuell tidsplan för exakta datum)”. I dokumentet *Beslut angående tidsplan för högskolans arbete med kurs- och utbildningsplaner under läsåret 2021/2022* anges att ”Nedanstående datum gäller när ansvarig nämnd senast ska ha beslutat om kurs- och utbildningsplaner”. Av tidsplanen framgår bland annat att kurs- och utbildningsplaner för fristående kurser för vårterminen 2021 ska vara fastställda den 2 september 2020 medan kursplaner för programspecifika kurser för vårterminen 2021 ska vara fastställda den 23 oktober 2020. UKÄ konstaterar att det av högskolans regelverk framgår när kurs- och utbildningsplaner senast ska vara fastställda.

När det gäller litteraturlista anges i *Rättigheter och skyldigheter – regelverk för studier på grundnivå och avancerad nivå vid Södertörns högskola* (avsnitt 7.3) att ”Litteraturlistan utgör en bilaga till kursplanen och fastställs varje termin [...] En litteraturlista fastställs senast i månads-skiftet maj/juni för höstterminen samt november/december för vårterminen och ska därefter finnas tillgänglig för studenten i god tid före terminsstart [...] Ändringar i litteraturlista får endast ske i det fall fastställd litteratur inte finns tillgänglig eller liknande skäl, och bör inte ske senare än 15 dagar före kursstart”.

Som framgår ovan anser UKÄ att viss flexibilitet bör kunna medges vad gäller kurslitteratur för kurser inom program och att det därför bör vara möjligt att fastställa revideringar av detta slag senast åtta veckor innan kursstart. Högskolan anger dock i sitt regelverk att en litteraturlista fastställs senast i månadsskiftet maj/juni för höstterminen samt november/december för vårterminen samt att ändringar i en fastställd litteraturlista kan ske i vissa fall och att det inte bör ske senare än 15 arbetsdagar före kursstart. Någon skillnad mellan programkurser och fristående kurser görs i detta hänseende inte heller. UKÄ förutsätter att Södertörns högskola ser över sina regler i detta avseende, samt vidtar de åtgärder som behövs för att säkerställa att litteraturlistan, om den utgör en bilaga till kursplanen, framöver fastställs i god tid.

UKÄ har granskat om de inskickade kurs- och utbildningsplanerna har fastställts i god tid. Vid granskningen har UKÄ utgått från det fastställdesdatum, alternativt datum för revidering, som anges i kurs- och utbildningsplanen. Bedömningen har gjorts i förhållande till antagningen till höstterminen 2019 och vårterminen 2020.

UKÄ konstaterar att samtliga granskade kursplaner har fastställts eller reviderats i god tid innan kursstart.

När det gäller de fem utbildningsplanerna som UKÄ har granskat kan ämbetet konstatera att de har fastställts i god tid innan utbildningen startade.

Tidpunkt för när planerna börjar gälla

UKÄ instämmer i SUHF:s rekommendationer om att det i kurs- och utbildningsplaner bör anges när planen eller ändringen av den börjar gälla, så som tidigare också krävdes enligt högskoleförordningen (före den 1 januari 2011).

*Av Stöddokument för upprättande av kursplaner vid Södertörns högskola och Stöddokument för upprättande av utbildningsplaner vid Södertörns högskola framgår att kurs- och utbildningsplaner ska ha en rubrik benämnd "Giltig fr.o.m" med angivande av den första termin planen avses gälla (noteras kan i sammanhanget att det i stöddokumentet avseende utbildningsplaner anges ordet "kursplan" under nämnda rubrik, vilket dock torde vara en felskrivning). Enligt stöddokumentet är dessa avsedda för dem som ska skapa eller mata in en kurs- eller utbildningsplan i högskolans utbildningsdatabas. UKÄ noterar att det i styrdokumentet *Rättigheter och skyldigheter – regelverk för studier på grundnivå och avancerad nivå vid Södertörns högskola* och *Riktlinjer för upprättande av kurs- och utbildningsplaner vid Södertörns högskola* dock inte finns någon uppgift om att kurs- och utbildningsplaner ska innehålla de uppgifter som anges i de särskilt beslutade stöddokumentet. Enligt UKÄ bör det tydligare framgå av regelverket och riktlinjerna att kurs- och utbildningsplanerna ska innehålla de uppgifter som framgår av stöddokumentet. UKÄ utgår från att högskolan vidtar åtgärder för att säkerställa detta.*

De kurs- och utbildningsplaner som UKÄ har granskat anger i samtliga fall när planerna börjar gälla.

Planerna innehåller det som anges i högskoleförordningen och eventuella lokala regler

I en kursplan ska anges kursens nivå, antal högskolepoäng, mål, krav på särskild behörighet, formerna för bedömning av studenternas prestationer och de övriga föreskrifter som behövs. Det framgår av 6 kap. 15 § HF. UKÄ finner att de tio granskade kursplanerna innehåller det som krävs

enligt 6 kap. 15 § HF i fråga om kursens nivå, antal högskolepoäng, mål och krav på särskild behörighet.

UKÄ noterar dock att kursplanen för *Strategier för medieanalys (1134MV)* är skriven på engelska. Av språklagen (2008:600) följer att föreskrifter utfärdade av en svensk myndighet ska vara avfattade på svenska. Av högskolans *Riktlinjer för upprättande av kurs- och utbildningsplaner vid Södertörns högskola* framgår att "I högskolans språkpolitiska riktlinjer (dnr 574/10/2009) har beslutats att alla kursplaner ska finnas på svenska. Det ska även finnas en engelsk översättning av kursplaner och utbildningsplaner för utbildningar på engelska". UKÄ förutsätter att högskolan uppdaterar och fastställer den aktuella kursplanen på svenska.

Vad gäller formerna för bedömning av studenternas prestationer, se avsnittet *Examinationsformerna ska regleras tydligt i kursplanerna* nedan.

I utbildningsplanen ska anges de kurser som programmet omfattar, kraven på särskild behörighet och de övriga föreskrifter som behövs. Det framgår av 6 kap. 17 § HF.

UKÄ finner att de granskade utbildningsplanerna innehåller det som krävs enligt 6 kap. 17 § HF om angivande av de kurser som programmet omfattar samt kraven på särskild behörighet.

UKÄ konstaterar sammanfattningsvis att kurs- och utbildningsplanernas innehåll följer högskolans regelverk, riktlinjer och stöddokument och att dessa följer 6 kap. 15 och 17 §§ HF samt i stort motsvarar SUHF:s rekommendationer.

I sammanhanget vill dock UKÄ framhålla följande. Av *Stöddokument för upprättande av kursplaner vid Södertörns högskola* och *Stöddokument för upprättande av utbildningsplaner vid Södertörns högskola* omnämns ett flertal av de uppgifter som ska ingå i kurs- och utbildningsplanerna enligt SUHF:s rekommendationer. Enligt stöddokumenterna är dessa avsedda för dem som ska skapa eller mata in en kurs- eller utbildningsplan i högskolans utbildningsdatabas. UKÄ noterar att det i styrdokumenterna *Rättigheter och skyldigheter – regelverk för studier på grundnivå och avancerad nivå vid Södertörns högskola* och *Riktlinjer för upprättande av kurs- och utbildningsplaner vid Södertörns högskola* dock inte finns någon uppgift om att kurs- och utbildningsplaner ska innehålla de uppgifter som anges i de särskilt beslutade stöddokumenterna. Enligt UKÄ bör det tydligare framgå av regelverket och riktlinjerna att kurs- och utbildningsplanerna ska innehålla de uppgifter som framgår av stöddokumenterna. UKÄ utgår från att högskolan vidtar åtgärder för att säkerställa detta.

Det går att utläsa av utbildningsplanen vilken examen utbildningen leder till

Enligt 6 kap. 17 § HF ska det i utbildningsplanen anges de övriga föreskrifter som behövs. I ESG standard 1.2 om utformning och inrättade av utbildningar anges bland annat att den examen som en utbildning leder till ska vara specificerad.

UKÄ konstaterar att utbildningsplanerna anger vilken examen utbildningarna leder till.

Examinationsformerna ska regleras tydligt i kursplanerna

Enligt 6 kap. 15 § HF ska formerna för bedömningen av studenternas prestationer anges i kursplanen. Regler i kursplaner om bland annat examinationsform utgör grunden för examinatorns myndighetsutövning, när hon eller han fattar beslut om betyg. Reglerna har också till syfte att informera studenten om vad som gäller för en särskild kurs. Mot denna bakgrund är det viktigt att kursplanens regler om examinationsformer är tydliga.

UKÄ har granskat examinationsformerna i de tio utvalda kursplanerna och har följande synpunkter på två kursplaner:

I kursplanen för kursen *Engelska B (1134EN)* anges för flertalet av de ingående delkurserna att dessa examineras genom bland annat ”skriftliga och muntliga uppgifter”. UKÄ anser att det i denna formulering ligger en otydlighet i hur kursen examineras och vad studenterna kan förvänta sig.

Av kursplanen för kursen *Statistik för miljövetare (1008MA)* framgår att delkursen 1003, Teori, examineras genom ”tentamen”. UKÄ konstaterar att det dock inte framgår om tentamen är skriftlig eller muntlig.

UKÄ noterar särskilt i sammanhanget att studentkåren har anfört att det förekommer att det finns brister gällande den del av kursplanen som rör examination. Ämbetet förutsätter att högskolan justerar kursplanerna så att det tydligt framgår vilka examinationsformer som gäller för kurserna. Vidare utgår UKÄ från att högskolan vidtar de åtgärder som behövs för att se till att examinationsformer anges tydligt i lärosätets övriga kursplaner.

Kursvärderingar

Bakgrund

Kvalitetsarbetet är en gemensam angelägenhet för högskolornas personal och studenter. Högskolorna ska verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Det framgår bland annat av 1 kap. 4 och 4 a §§ högskolelagen (1992:1434), HL.

Lärosätet ska ge de studenter som deltar i eller har avslutat en kurs en möjlighet att framföra sina erfarenheter av och synpunkter på kursen genom en kursvärdering som anordnas av lärosätet. Lärosätet ska sammanställa kursvärderingarna samt informera om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten ska hållas tillgängliga för studenterna. Det framgår av 1 kap. 14 § högskoleförordningen (1993:100), HF.

I ESG standard 1.9 anges följande. Lärosätet ska kontinuerligt följa upp och regelbundet granska utbildningarna för att säkerställa att studenterna uppnår uppsatta mål och att utbildningarna motsvarar studenternas och samhällets behov. Granskningarna ska leda till kontinuerlig förbättring av utbildningarna. Åtgärder som planeras eller genomförs till följd av en granskning ska kommuniceras till samtliga berörda.

Av riktlinjerna till standard 1.9 framgår att regelbunden uppföljning, granskning och revidering av utbildningarna innefattar utvärdering av bland annat studenternas förväntningar, behov och nöjdhet när det gäller utbildningen.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att besvara ett antal frågor om kursvärderingar.

A. Genomförande och sammanställning av kursvärderingar

A.1 Vilka åtgärder vidtar lärosätet för att säkerställa att kursvärderingar genomförs och sammanställs? Finns rutiner, riktlinjer eller liknande dokument om kursvärderingar som är gemensamma för hela lärosätet? Bifoga i så fall dokumentet.

A.2 Genomför lärosätet kursvärderingar för verksamhetsförlagda kurser?

A.3 Genomför lärosätet kursvärderingar för examensarbetskurser?

B. Information om resultatet och eventuella beslut om åtgärder

B.1 Vilka åtgärder vidtar lärosätet för att säkerställa att studenterna informeras om resultatet och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingar? Finns rutiner, riktlinjer eller liknande dokument om information om resultat som är gemensamma för hela lärosätet? Bifoga i så fall dokumentet.

B.2 Redogör för hur studenterna som utvärderat kursen informeras om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Redogör för hur studenterna ges samma information i samband med kursstarten.

B.3 Redogör för hur resultaten hålls tillgängliga för studenterna.

C. Utveckling av utbildningar

Syftet med kursvärderingarna är att de ska leda till förbättringar och utveckling av utbildningarna. Ge om möjligt exempel där studenternas erfarenheter och synpunkter lett till åtgärder för kursens utveckling och förbättring.

UKÄ har upplyst om att ämbetet kommer att stickprovsvis undersöka hur lärosätet har följt reglerna om kursvärderingar för de kurser som valts ut för granskning inom granskningsområdet Kurs- och utbildningsplaner.

Stickprov

UKÄ har bett lärosätet bifoga resultat och eventuella beslut om åtgärder med anledning av kursvärderingarna för de utvalda tio kurserna. UKÄ har även bett lärosätet redogöra för hur reglerna om kursvärderingar har följts för de tio kurserna genom att svara på

- om resultat och eventuella beslut om åtgärder saknas för någon kurs, och i så fall ge en förklaring till det
- hur lärosätet har informerat om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranletts av kursvärderingarna samt vilka studenter som informerats
- hur resultaten och eventuella beslut om åtgärder har hållits tillgängliga för studenterna.

Lärosätets svar

Södertörns högskola har kommit in med följande dokument.

- *Rättigheter och skyldigheter – regelverk för studier på grundnivå och avancerad nivå vid Södertörns högskola* (dnr 1123-1.1.2-2020)
- *Riktlinjer för kursvärderingar vid Södertörns högskola* (dnr 3674-1.1.2-2018)

Högskolan har i huvudsak svarat följande.

Genomförande och sammanställning av kursvärderingar

Högskolan gjorde 2017 en kartläggning av verksamheten med kursvärderingar, varefter det högskolegemensamma styrdokumentet *Riktlinjer för kursvärderingar vid Södertörns högskola* reviderades. Södertörns högskola har ett studenträttsligt dokument, *Rättigheter och skyldigheter - regelverk för studier vid Södertörns högskola* som informerar om studentens rättighet att ge synpunkter på utbildningen som hen har läst och om högskolans ansvar mot studenten, samt att prefekter respektive akademisk ledare har ansvar för att regleringen om kursvärderingar följs.

En del av högskolans utvärderingssystem för utbildning är att samtliga utbildningsprogram skriver en självvärdering. I avsnittet ”Uppföljning, åtgärder och återkoppling” ska beskrivning, analys och värdering göras utifrån följande frågor: På vilket sätt följs utbildningen upp och granskas systematiskt (kurs- och programvärderingar, enkäter och dylikt)? Vilka strategier finns för återkoppling till, och former för dialoger med studenterna? På vilket sätt leder resultat från uppföljning vid behov till åtgärder för kvalitetsutveckling, som återkopplas till relevanta intressenter? Var inom programmets organisation hanteras detta?

Lärosätet genomför kursvärderingar för verksamhetsförlagda kurser och för examensarbetskurser.

Information om resultatet och eventuella beslut om åtgärder

Vid högskolan är prefekt respektive akademisk ledare ansvarig för att kursvärderingar genomförs enligt regelverk (nationella och lokala) på respektive institution eller motsvarande. Högskolan har gemensamma riktlinjer för kursvärderingar där de krav att informera studenter som ställs på högskolan framgår samt en rutin om på vilket sätt studenter ska informeras.

I högskolans riktlinjer för kursvärderingar anges att högskolans studentkommunikativa plattform ska användas för att informera studenter om resultat från kursvärderingar och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Riktlinjerna anger också att

studenter lämpligen informeras vid kursstart om resultatet från föregående kursvärdering.

I högskolans riktlinjer för kursvärderingar finns en rutin som reglerar att högskolans studentkommunikativa plattform ska användas för att hålla resultat från kursvärderingar tillgängliga.

Utveckling av utbildningar

Magisterprogrammet i Europarättsliga studier

Studenternas synpunkter har t.ex. föranlett att all undervisning på programmet blev obligatorisk. Det var även studenternas önskemål att seminarieuppgifterna ska lämnas in skriftligen inför seminarierna för att en givande diskussion ska främjas. Vid programmets första föreläsning uppmärksammas studenterna på att de ovanstående kraven har initierats av studenterna.

Masterprogrammet i konstvetenskap

Den kursansvarige läraren sammanställer resultatet av kursvärderingarna och tillhandahåller det för ämnesrådet. Studentrepresentanten för relevant kursnivå får möjlighet att på mötet muntligt kommentera den sammanfattade utvärderingen. Därefter följer en diskussion kring utfallet och eventuella förändringar. Mötet kan då besluta om att t.ex. ersätta en bok eller att alltid lägga upp en uppgift en hel vecka i förväg, etc. Beslutet tas till protokollet och kursansvarig lägger därefter ut sammanställningen på Studiewebben, högskolans gemensamma webbplattform för studenter och lärare, inklusive den analys från läraren som avslutar sammanställningen och där det framgår om (och vilka) åtgärder som vidtagits eller kommer att vidtas.

Alla terminer utvärderas i slutet av terminen, samt hela programmet i slutet av fjärde och sista terminen. Eventuella åtgärder som föranleds av dessa utvärderingar blir föremål för diskussion på programråden, som delegerar till respektive ämnesråd att bereda förslag till nya beslut, vilka tas på programområde. All återkoppling till studenterna läggs därefter ut på Studiewebben.

Kandidatprogrammet Miljö och utveckling

Kursansvariga lärare uppmanas att under pågående kurs genomföra formativa kursutvärderingar. Detta kan ge studenterna goda möjligheter att värdera sina egna insatser och utveckla sina lärandeprocesser.

Ett exempel är kursen Statistik för miljövetare 7,5 hp. Där genomförs en formativ utvärdering genom att studenterna på ett seminarium efter ca 2 veckor får göra en självbedömning av hur väl de uppfyller lärandemålen på kursen. Övningen görs först individuellt och sedan i en mindre grupp. Att diskutera lärandemålen med andra ökar studenternas förmåga till reflektion. Den kursansvarige går sedan igenom lärandemålen i relation till studenternas självbedömningar. I samband med detta kan läraren och

studenterna tillsammans diskutera och planera vad de behöver träna mer på. Denna formativa övning har genomförts vid ett stort antal kurs-tillfällen och har resulterat i studenters ökade medvetenhet om vad som förväntas av dem och vad de måste utveckla för att påverka sitt lärande. Det har också resulterat i ändrad undervisningsstrategi och utveckling av nya stöd till studenterna. Denna typ av utvärdering är även bra för att fånga upp, diskutera och utveckla pedagogiska stöd till studenter med olika behov.

Grundlärarexamen med interkulturell profil med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1- 3

Kursvärderingarna sammanställs, diskuteras i programrådet och publiceras på Studiewebben med kommentarer från programsamordnaren. Även undervisande lärare gör en sammanfattande kommentar till kursvärderingen. Kommentarer har fokuserat på sådant som identifierats som brister och problem och förklarat hur utbildningen kan komma att genomföra förändringar och förbättringar.

Några exempel på förändringar som initierats av kursvärderingar är en omkastning av kurserna på termin 6, där studenterna gärna ville ha de ganska tunga fördjupningskurserna i läs-, skriv- och matematikutveckling i början av terminen samt flytten av momentet om Sveriges nationella minoriteter från Sv3 till Människan och kulturen på termin 5. I programrådet delges undervisande lärare kurs- och terminsvärderingar. Om det framkommer allvarlig kritik sker detta i form av samtal med programsamordnaren.

Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet samhällskunskap

Studenterna ges möjlighet att ge synpunkter på såväl den aktuella kursen som helhet som de enskilda delkurserna. Förutom själva undervisningen ombeds studenterna också att ge synpunkter på arbetsbelastning samt hur stödfunktioner som studiewebb, utbildningsexpedition och tillgång till kurslitteratur fungerat. Studenternas uppmåns också värdera sina egna arbetsinsatser. Den inriktningsansvariga läraren sammanfattar studenternas svar och inhämtar även synpunkter från de lärare som undervisat i kursen. Sammanställningen behandlas sedan i programrådet. Återkopplingen till studenterna görs sedan genom att sammanställningen av kursutvärderingen – tillsammans med information om eventuella åtgärder som programrådet beslutat om – publiceras på Studiewebben.

I många fall gör de undervisande lärarna egna utvärderingar – muntligt eller skriftligt – i samband med att en delkurs avslutas. Resultatet av kursvärderingarna följs sedan noga upp. I lärarlaget för samhällskunskap diskuteras regelbundet utfallet och där övervägs också olika lösningar på påpekade brister. När till exempel en återkommande synpunkt under en termins utvärderingar var att det interkulturella perspektivet inte ansågs tillräckligt integrerat i de enskilda delkurserna – och lärarna själva också kunde konstatera att det förelåg sådana brister – beslöts att bjuda in

lärarutbildningens ansvariga för denna inriktning till en studieeftermiddag med lärarlaget. Vid den följande revideringen av kurslitteraturen uppmanades lärarna att i förekommande fall ta hänsyn till dessa uppmärksammade synpunkter från studenterna.

Studentkårens svar

SöderS-Södertörns högskolas studentkår har svarat i huvudsak följande.

Kåren anser att högskolans rutiner för kursvärderingar i teorin är väldigt bra. Det finns en bra tanke om en gemensam utgångspunkt och miniminivå. Kåren ser dock flera utvecklingsområden när teorin ska översättas i praktiken.

Fakultetsnämnden på Södertörns högskola har tagit fram riktlinjer för rutiner för kursvärderingar. Rutinerna innehåller en mall för standardfrågor som alla kursvärderingar bör innehålla. Utöver det uppmanas varje ämne och kurs att utforma frågorna utifrån det aktuella ämnet. Enligt riktlinjerna ska cykeln för kursvärderingar vid Södertörns högskola se ut såhär:

- Kursstart, studenter informeras om resultatet från föregående kursvärdering
- Mot slutet av en kurs – eller i början av efterföljande kurs – genomförs en kursvärdering
- Kursvärderingen sammanställs i en kursutvärdering och studenter informeras om resultatet
- Löpande under kursen eller programmet informeras studenter om eventuella beslut som är fattade, eller vidtagna åtgärder, mot bakgrund av resultatet från kursvärderingar.
- Institutioner informerar studenter om resultatet från kursutvärderingar via högskolans studentkommunikativa plattform, och håller kursutvärderingar tillgängliga elektroniskt.

Kåren anser att det finns stor variation i vilken utsträckning som riktlinjerna efterföljs. I många fall uteblir exempelvis sammanställning av fritextsvar, reflektion och information om eventuella beslut eller åtgärder som föranletts av studenters synpunkter.

Kåren ser också ett problem i att högskolan och studentkåren har olika uppfattningar om hur rutinerna för kursvärderingar fungerar i praktiken. Till exempel kan ansvariga ha en bild av att rutinerna fungerar väl, medan studentkåren uppfattar rutinerna som bristande, då det bland annat är ovanligt att hela cykeln efterföljs. Kåren upplever även att det finns bristande kunskap om hur rutinerna ser ut och vad det finns för krav på genomförandet av kursvärderingar. Detta kan även bero på kulturella aspekter, där flertalet anställda är skeptiska till hur effektiva kursutvärderingar är som verktyg för kursutveckling. Kårens erfarenhet

är att den sortens skepticism kan bidra till försämrad kvalitet och lägre svarsfrekvens i kursvärderingarna.

Högskolan rekommenderar digitala kursvärderingar, och många lärare vittnar om att den rutinen gravt har försämrat svarsfrekvensen. Kåren ser dock att lärare, i samband med användandet av digitala kursvärderingar, även har slutat att genomföra kursvärderingar vid undervisningstillfällena. Istället får studenterna ofta en länk skickad till sina mejladresser, där en utförligare beskrivning av kursvärderingens syfte saknas. Detta gör det otydligt för studenterna vem som är avsändare och mottagare av de svar som skickas in. Kursvärderingen fylls därmed i utan sammanhang eller dialog med läraren, vilket leder till att studenternas benägenhet att svara minskar och att kvaliteten minskar, då syftet och utformningen är otydligt. Det gäller i synnerhet om studenterna är vana vid att inte få återkoppling på kursvärderingarna och därigenom saknar erfarenhet av hur deras åsikter behandlas.

En konsekvens av den låga svarsfrekvensen är att svar på kursvärderingar tas på mindre allvar. Det leder till att kursvärderingarnas roll i kursutvecklingen får en svag ställning vilket i sin tur dels kan leda till försvagat studentinflytande dels till utebliven utveckling.

Slutligen ser kåren en positiv utveckling på flera håll på högskolan där flera lokala initiativ har tagits för att utveckla kursvärderingar som ett verktyg för kvalitetsutveckling. Kåren uppmuntrar att det ser olika ut, så länge miniminivån efterföljs. Exempelvis finns det, i flera miljöer, kursvärderingsgrupper som bland annat diskuterar hur kursvärderingar som verktyg kan implementeras på bästa sätt, och som utgörs av både lärar- och studentrepresentanter. Detta kan förhoppningsvis leda till en starkare kollegial process med reellt studentinflytande i kursutvecklingen.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Genomförande och sammanställning av kursvärderingar

Av 1 kap. 14 § HF framgår bland annat att ett lärosäte ska ge de studenter som deltar i eller har avslutat en kurs en möjlighet att framföra sina erfarenheter av och synpunkter på kursen genom en kursvärdering som anordnas av lärosätet. Lärosätet ska sammanställa kursvärderingarna.

UKÄ konstaterar att högskolan i *Rättigheter och skyldigheter – regelverk för studier på grundnivå och avancerad nivå vid Södertörns högskola* och i *Riktlinjer för kursvärderingar vid Södertörns högskola* har fastställda regler för kursvärderingar. UKÄ konstaterar vidare att innehållet i 1 kap. 14 § HF har återgetts i reglerna (avsnitt 5.4 i regelverket) och att

det i nästa stycke angetts följande: ”På Södertörns högskola ansvarar prefekt eller akademisk ledare för att samtliga ovanstående moment genomförs i samband med att en kurs ges”. I riktlinjerna anges att ”Alla kurser vid Södertörns högskola som har en kursplan omfattas av riktlinjerna” och att ”Mot slutet av en kurs – eller i början av en kurs – genomförs en kursvärdering. Kursvärderingen sammanställs i en kursutvärdering [...] Kursvärderingen ska genomföras i samband med eller efter sista examinationsmomentet”. Av riktlinjerna framgår vidare att det rekommenderade förfarandet att genomföra kursvärdering är att använda de gemensamma frågorna i en enkät som distribueras elektroniskt med hjälp av de enkätplattformar som högskolan erbjuder och att ett enkätverktyg finns för genomförande av kursvärderingar. Vidare framgår att det dokument som upprättas utifrån resultatet från en kursvärdering och som utgör en sammanställning av kursvärderingar benämns kursutvärdering och har ett obligatoriskt innehåll. En kursutvärdering ska enligt riktlinjerna innehålla bakgrundsinformation, en sammanställning av studenternas synpunkter och erfarenheter där svaren från kursvärderingen antingen bifogas eller sammanfattas, kursansvarigs synpunkter, jämförelse med tidigare kursutvärdering och förslag på åtgärder.

Av högskolans svar framgår att kursvärderingar genomförs även efter verksamhetsförlagd utbildning och examensarbete.

Efter genomgång av högskolans svar och hänvisade dokument bedömer UKÄ att lärosätet har vidtagit åtgärder för att säkerställa att kursvärderingar genomförs och sammanställs.

Information om resultaten och eventuella beslut om åtgärder

Av 1 kap. 14 § HF framgår bland annat att ett lärosäte ska informera om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten ska hållas tillgängliga för studenterna.

De förarbetsuttalanden som har legat till grund för den aktuella bestämmelsen i högskoleförordningen återfinns i propositionen *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan*. I propositionen intog regeringen ståndpunkten att högskolan bör hålla sammanställningar av resultaten av kursvärderingar och besluten om åtgärder tillgängliga för studenterna.⁵ Som skäl för denna inställning uttalade regeringen bland annat följande.

En bra utbildning ska resultera i att studenterna lärt sig kritiskt granska sitt eget lärande och sin arbetsmiljö. Därigenom skapas förutsättningar för deras medverkan i kvalitetsarbetet både i utbildningen och senare i arbetslivet. Alla studenter ska därför vara delaktiga i utvärderingen och informeras om uppföljningen av dess resultat. [...] De

---

⁵ Prop. 1999/2000:28 *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan*, s. 30.

studenter som deltar i en kursvärdering i slutet av kursen kan emellertid inte själva tillgodogöra sig resultatet. Förbättringar kommer i bästa fall den följande studentkullen på den aktuella kursen till del. Enkäter av detta slag har ofta låga svarsfrekvenser och riskerar att reduceras till en ritual, om studenterna inte involveras i uppföljningen av resultaten. En förändring av praxis tycks vara nödvändig på denna punkt. [...] Studenternas ansvar att medverka i kursvärderingen måste förenas med en rättighet att få information om resultaten och att få delta i diskussionen om förbättringar. Alla studenter ska ha rätt att dra fördelar av kursvärderingen för sina studier och sin utveckling. Det är viktigt att erfarenheter från kursvärderingarna verkligen tas till vara och vid behov leder till förändringar. Genom möjligheten att ta del av sammanställningarna blir kursvärderingarna ett mer effektivt instrument. Om studenterna ser att kursvärderingarna kommer till användning kommer engagemanget för att aktivt delta i dem öka, vilket ytterligare stärker deras funktion.⁶

Mot den bakgrunden anser UKÄ att lärosätet, efter att det har sammanställt kursvärderingarna, ska informera studenterna om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten och besluten ska därefter hållas tillgängliga för studenterna. De studenter som avses är såväl de som fått möjlighet att svara på en kursvärdering som de nya studenterna på kursen. För att resultaten och besluten ska kunna hållas tillgängliga måste detta ske i dokumenterad form. Lärosätet måste därmed på eget initiativ tillhandahålla dokumentationen. Av detta följer att lärosätet inte kan frånhända sig det ansvaret och överlämna det till exempelvis studentrepresentanter, studentkår eller studentombudsman.

När det gäller information om resultaten och eventuella beslut om åtgärder har högskolan hänvisat till *Riktlinjer för kursvärderingar vid Södertörns högskola* där följande anges under rubriken ”Rutin för att hålla resultat från kursvärderingar tillgängliga och informera studenter”:
”Högskolans studentkommunikativa plattform ska användas för att hålla resultat från kursvärderingar åtkomliga. Plattformen ska användas till att informera studenter om beslut eller vidtagna åtgärder som resultat från kursvärdering leder till”. Vidare anges i riktlinjerna under rubriken ”Översikt för att genomföra kursvärderingar vid Södertörns högskola” följande: ”Kursstart, studenter informeras om resultatet från föregående kursvärdering [...] Kursvärderingen sammanställs i en kursutvärdering och studenter informeras om resultatet. Löpande under kursen eller programmet informeras studenter om eventuella beslut som är fattade, eller vidtagna åtgärder, mot bakgrund av resultatet från kursvärderingar. Institutioner informerar studenter om resultatet från kursutvärderingar via högskolans studentkommunikativa plattform, och håller kursutvärderingar tillgängliga elektroniskt.” Enligt riktlinjerna, som hänvisar till *Rättigheter och skyldigheter – regelverk för studier på grundnivå och*

---

⁶ Prop. 1999/2000:28 *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan*, s. 31–32.

avancerad nivå vid Södertörns högskola och i Riktlinjer för kursvärderingar vid Södertörns högskola, är det prefekt eller akademisk ledare som ansvarar för att samtliga moment genomförs.

UKÄ konstaterar att högskolan har regler om att nya studenter vid kursstart ska informeras om resultatet från föregående kursvärdering. Det framgår dock inte av reglerna hur informationen ska lämnas till studenterna. I reglerna anges vidare att ”Kursvärderingar sammanställs i en kursutvärdering och studenter informeras om resultatet” men det framgår inte på vilket sätt detta sker och om det omfattar såväl nya studenter som de studenter som getts möjlighet att delta i kursvärderingen. Även om det i riktlinjerna anges att ”Institutioner informerar studenter om resultatet från kursutvärderingar via högskolans studentkommunikativa plattform” är det inte tydligt i fråga om hur informationen lämnas och om det avser såväl nya studenter som de studenter som har getts möjlighet att delta i kursvärderingen.

När det gäller information till studenterna om eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna anges i riktlinjerna att ”löpande under kursen eller programmet informeras studenter om eventuella beslut som är fattade, eller vidtagna åtgärder, mot bakgrund av resultatet från kursvärderingar”. Det framgår dock inte på vilket sätt informationen lämnas och om även nya studenter omfattas. Även om det i riktlinjerna anges att ”Institutioner informerar studenter om resultatet från kursutvärderingar via högskolans studentkommunikativa plattform” är det inte heller tydligt på vilket sätt informationen gällande eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna lämnas och om det avser såväl nya studenter som de studenter som har getts möjlighet att delta i kursvärderingen.

När det gäller frågan om huruvida resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna hålls tillgängliga för studenterna konstaterar UKÄ att det i högskolans riktlinjer anges att ”Institutioner [...] håller kursutvärderingar tillgängliga elektroniskt” och att ”Högskolans studentkommunikativa plattform ska användas för att hålla resultat från kursvärderingar åtkomliga. Plattformen ska användas till att informera studenter om beslut eller vidtagna åtgärder som resultat från kursvärdering leder till”. Även om ett tillgängliggörande förefaller vara avsikten är det inte tydligt om resultaten från kursvärderingarna och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna hålls tillgängliga på högskolans studentkommunikativa plattform för såväl nya studenter som för de studenter som har getts möjlighet att delta i kursvärderingarna. I samband med inlämnandet av stickprov har högskolan gällande flera av stickproven uppgett att sammanställningen av kursvärderingen publiceras på studiewebben i aktuellt kursrum för de studenter som läst kursen. Av svar i samband med stickproven har även framkommit att det förekommit att studenter som läser sista terminen på programmet i fråga hinner avsluta sina studier innan resultaten sammanställs och tillgängliggjorts.

Gällande flera stickprov kan slutligen nämnas att det framkommit att resultat och eventuella beslut om åtgärder inte funnits i dokumenterad form.

UKÄ förutsätter sammanfattningsvis att högskolan i sina regler på ett tydligare sätt anger hur informationen om resultaten och de eventuella åtgärder som kursvärderingarna föranleder ska lämnas till såväl nya studenter som till de som getts tillfälle att delta i kursvärderingarna. UKÄ utgår även från att det i reglerna tydliggörs hur resultaten och de eventuella åtgärder som kursvärderingarna föranleder ska tillgängliggöras för samtliga studenter.

UKÄ förutsätter även att högskolan säkerställer att det i reglerna tydliggörs att resultat och eventuella beslut om åtgärder ska finnas i dokumenterad form.

I sammanhanget kan nämnas att UKÄ uppfattar att kursutvärderingarna enligt högskolan omfattar de ”eventuella beslut om åtgärder som kursvärderingarna föranleder” genom att kursutvärderingen enligt riktlinjerna ska innehålla de ”förslag på åtgärder som kursansvarig lärare bedömer vara nödvändiga eller önskvärda och hur åtgärderna ska vidtas”. Av lärosätets svar i samband med inlämnandet av stickproven framgår dock att beslut om åtgärder kan fattas på olika nivåer. Om beslut, utöver de förändringsförslag som framgår av kursutvärderingen, fattas med anledning av kursvärderingarna, förutsätter UKÄ att högskolan säkerställer att även dessa beslut omfattas av information till studenterna samt ett tillgängliggörande i enlighet med gällande bestämmelser.

Utveckling av utbildningar

UKÄ konstaterar att Södertörns högskola har gett flera exempel där studenternas kommentarer i kursvärderingarna har resulterat i åtgärder som utvecklat och förbättrat utbildningen. UKÄ ser positivt på detta.

Stickprov

Högskolan har gett in stickprov för åtta av de tio utvalda kurserna. UKÄ:s granskning har avsett det senaste kurstillfället för varje kurs.

Gällande kursen *Engelska B (1134EN)*, kurstillfälle vårterminen 2020, har högskolan inte lämnat något stickprov. Högskolan har angett följande: ”Vt 2020: Resultat saknas från kursvärderingar för hel kurs. Utvärdering tillgängliggjordes via verktyget Sunet Survey. Det var få studenter på kursen och svarsfrekvensen var noll. När resultat finns, görs skriftlig sammanfattning som publiceras på studiewebben. Kursvärderingen diskuteras på ämnesmöten (med studentrepresentanter). Problem med låg svarsfrekvens på helkursutvärderingar påpekas för studenterna, som uppmanas till deltagande. Ämnets kollegium har

beslutat att med start ht-20 schemalägga helkursvärderingar som en del av sista delkursen för att öka på svarsfrekvensen”.

Med hänsyn till vad högskolan uppgett om att studenterna har haft möjlighet att delta i kursvärderingen konstaterar UKÄ att högskolan får anses ha gett en godtagbar förklaring till att kursvärderingar inte genomförts och sammanställts för kursen den aktuella terminen. UKÄ noterar att högskolan vidtagit åtgärder i form av schemaläggning av helkursvärderingar i syfte att öka svarsfrekvensen. UKÄ ser positivt på detta.

Högskolan har inte heller lämnat något stickprov för kursen *Master-uppsats i statsvetenskap (1022ST)*, kurstillfälle vårterminen 2020. Högskolan har uppgett följande: ”Under vt-2020 hade vi endast 3 studenter. Vid så få antal studenter skickar vi inte enkäten eftersom risken är stor att enskilda studenter blir identifierade när de är så få. Vi ville undvika det och skickade inga enkätfrågor. Istället valde vi att låta studenterna förmedla sina synpunkter under själva kursen genom sina kontakter med handledare och under gemensamma seminarier. Studenterna hade också möjlighet att ha enskilda samtal med kursansvarig lärare om sin undervisning och uppsatsarbete. Sammanfattningsvis har kursutvärderingen och återkoppling skett genom att kursansvarig lärare och/eller handledare pratat kontinuerligt med studenterna individuellt och återkopplat löpande till dem under själva terminen och i slutet av terminen”.

UKÄ konstaterar att den omständigheten att endast få studenter varit registrerade på kursen inte kan anses utgöra en godtagbar förklaring till att kursvärderingar inte genomförts och sammanställts enligt gällande bestämmelser. Vidare framgår av *Riktlinjer för kursvärderingar vid Södertörns högskola* att kursvärderingar ska besvaras anonymt. Ämbetet ifrågasätter därför om kursvärderingar som görs muntligt överensstämmer med högskolans egna regler eftersom muntliga kursvärderingar inte torde kunna genomföras anonymt.

När det gäller stickproven för kurserna *Affärsjuridik (1009JU)*, *Religionsvetenskap A (1181RV)* och *Företagsekonomi A (1053FE)* har högskolan endast lämnat in en handling för var och en av kurserna som anger ett indexmedelvärde för respektive indexområde och som för varje kursvärderingsfråga bland annat innehåller ett stapeldiagram över vilka svar studenterna har gett. Av stapeldiagrammen framgår också hur många studenter som har svarat på respektive fråga. Sammanställningarna innehåller även ett antal frågor som ger möjlighet till fritextsvar. Av stickprovet för kursen *Strategier för medieanalys (1134MV)* framgår endast frågorna och fritextsvaren. UKÄ anser att det kan ifrågasättas om redovisningarna är tillräckliga för att anses utgöra ett resultat av kursvärderingarna. UKÄ noterar att tillhandahållandet av enbart dessa dokument inte heller är i överensstämmelse med lärosätets riktlinjer för kursvärderingar som under rubriken ”Sammanställning kursutvärdering” anger att en kursutvärdering minst ska innehålla

bakgrundsinformation, studenternas synpunkter, kursansvarigs synpunkter, jämförelse med tidigare kursutvärdering och förslag på åtgärder.

För kurserna *Självständigt arbete 2, förskoleklass och årskurs 1-3 (1454 ÖV)*, *Genusvetenskap C (1048GV)* *Statistik för miljövetare (1008MA)*, och *Verksamhetsförlagd utbildning III, för blivande ämneslärare i gymnasieskolan (1647ÖV)* har stickproven i stället, eller utöver nämnda redovisningar, bestått av en separat sammanställning eller sammanfattning av kursvärderingarna och förslag till åtgärder, de flesta med rubriken "Kursutvärdering".

Av lärosätets svar för kursen *Affärsjuridik (1009JU)*, kurstillfälle vårterminen 2020, framgår att för VT 20 framkom negativa synpunkter, varvid kursen har bearbetats inför VT 20 för att bättre kunna ges på distans. Lärosätet har uppgett att studenterna, som har läst kursen, har haft tillgång till sammanställningen av kursvärderingen på studiewebbens kursrum Affärsjuridik VT 20. Lärosätet har dock inte gett in sammanställningen tillsammans med stickproven. UKÄ konstaterar att det inte framgår att resultaten eller eventuella beslut om åtgärder har gjorts tillgängliga för studenterna. Det har inte heller framkommit att de studenter som getts möjlighet att svara på en kursvärdering eller de nya studenterna på kursen informerats om resultaten av kursvärderingarna eller eventuella beslut om åtgärder.

Beträffande kursen *Religionsvetenskap A (1181RV)*, kurstillfälle vårterminen 2020, har högskolan uppgett att kursen gavs förra terminen och att resultaten därför ännu inte har diskuterats för eventuella åtgärder. Enligt högskolan är rutinen att resultaten tas upp vid ett lärarmöte nästkommande termin och att vid detta lärarmöte beslutas om eventuella åtgärder. Lärosätet har vidare uppgett att sedan föregående termins kursvärderingar tagits upp på ett lärarmöte läggs resultat och eventuella åtgärder ut på studiewebben i det kursrum som användes för den aktuella kursen, för att nå de studenter som skrev den aktuella kursvärderingen, samtidigt som nästkommande termins studenter informeras löpande om beslut som är fattade eller vidtagna åtgärder. UKÄ konstaterar att det av lärosätets svar inte framkommit att resultaten av kursvärderingarna eller eventuella beslut om åtgärder hållits tillgängliga för nya studenter eller för de studenter som getts möjlighet att svara på kursvärderingarna. Det framgår inte heller att nya studenter eller de studenter som getts möjlighet att svara på kursvärderingarna har informerats om resultaten av kursvärderingarna eller eventuella beslut om åtgärder utifrån dessa.

För kursen *Självständigt arbete 2, förskoleklass och årskurs 1-3 (1454ÖV)*, kurstillfälle höstterminen 2019, har högskolan uppgett att studenterna som fyllde i kursvärderingen läste sista terminen på programmet och hade hunnit avsluta sina studier innan resultaten var sammanställda. Studenter i efterföljande kull meddelades enligt hög-

skolan inför kursstart om de ändringar som gjorts till följd av studenternas synpunkter på kursen. Högskolan har vidare uppgett att resultaten finns publicerade på studiewebben, tillgängliga för de studenter som kommer att läsa kursen efterföljande termin. UKÄ konstaterar att förutsatt att kursutvärderingen, som innehåller en sammanställning av kursvärderingarna och förändringsförslag, publicerats på studiewebben får resultaten av kursvärderingarna och eventuella beslut om åtgärder anses ha hållits tillgängliga för nya studenter. Det framgår dock inte att ett motsvarande tillgängliggörande skett i fråga om de studenter som har getts tillfälle att delta i kursvärderingarna. Vidare framgår, även om högskolan uppgett att studenter i efterföljande kull meddelades vid kursstart, inte hur nya studenter har informerats om resultaten och eventuella beslut om åtgärder. Det framgår inte heller att de studenter som getts tillfälle att delta i kursvärderingarna informerats om resultaten och eventuella beslut om åtgärder.

När det gäller kursen *Statistik för miljövetare (1008MA)*, kurstillfälle vårterminen 2020, har högskolan i sitt svar angett att kursvärderingar noteras av programrådet där studenterna representeras av sina studentrepresentanter. Lärosätet har vidare anfört att åtgärder som föranletts framför allt handlar om att utveckla nya undervisningsmetoder vilket återkopplas vid kommande kurser. Lärosätet har vidare uppgett att högskolan har påbörjat en modell för återkoppling där alla kursutvärderingar ska presenteras i de programwebbar som ligger på lärplattformen. Högskolan har anfört att nya studenter vid kommande kurser informerats om eventuella åtgärder föranledda av kursvärderingarna men det framgår inte på vilket sätt detta kommer att ske eller att de nya studenterna även får information om resultatet av kursvärderingarna. Vidare har inte framkommit att de studenter som getts tillfälle att delta i kursvärderingarna har informerats om resultaten och eventuella beslut om åtgärder. Inte heller framgår att resultaten och eventuella beslut om åtgärder hållits tillgängliga för studenterna.

Gällande kursen *Strategier för medieanalys (1134MV)*, kurstillfälle höstterminen 2019, framgår av högskolans svar och den redovisning som lämnats in att kursen ingår i ett masterprogram som ges under programmets tredje termin och att kursvärderingen är gemensam för samtliga kurser inom programmet den aktuella terminen. Lärosätet har uppgett att studenter under samma och nästkommande termin informerats om önskemål som framkommit vid den aktuella kursvärderingen. Önskemålet i fråga tillgodosågs enligt högskolan efterföljande termin men dokumenterade beslut om åtgärden saknas eftersom åtgärden som vidtagits är sådan som inte kräver beslut vid protokollförda möten. Högskolan har vidare uppgett att resultat av kursvärderingar publiceras på studiewebben för studenter som läser programmet och kan skickas med e-post till de studenter som efterfrågar den. Lärosätet har dock inte gett in någon sammanställning av resultatet av kursvärderingen utan endast en redovisning av frågorna och studenternas svar. UKÄ ifrågasätter inledningsvis det lämpliga i att det gjorts en gemensam

kursvärdering för de olika kurserna. UKÄ konstaterar att det inte framgår att nya studenter eller studenter som getts möjlighet att delta i kursvärderingen informerats om resultaten av kursvärderingarna. Inte heller framgår att resultaten av kursvärderingarna eller eventuella beslut om åtgärder hållits tillgängliga för studenterna. UKÄ vill i sammanhanget framhålla vikten av att resultat och beslut om åtgärder finns i dokumenterad form.

För kursen *Verksamhetsförlagd utbildning III, för blivande ämneslärare i gymnasieskolan (1647ÖV)*, kurstillfälle höstterminen 2019, har högskolan uppgett att återkoppling till studenterna ges genom att kursansvarigs sammanfattning, tillsammans med dennes beslut om åtgärd, och de kvantitativa uppgifterna av kursvärderingen förutom fritextsvar, läggs på programsidan i studiewebben som är åtkomlig för samtliga studenter i programmet. UKÄ konstaterar att resultaten av kursvärderingarna och eventuella beslut om åtgärder får anses ha hållits tillgängliga för de studenter som getts möjlighet att delta i kursvärderingen och för nya studenter. Det framgår dock inte att de studenter som getts möjlighet att svara på kursvärderingen eller de nya studenterna på kursen informerats om resultaten av kursvärderingarna eller om eventuella beslut om åtgärder.

När det gäller kursen *Företagsekonomi A (1053)*, kurstillfälle vårterminen 2020, har högskolan lämnat stickprov för de ingående delkurserna. Gällande delkursen *Redovisning och beskattning* har högskolan dock inte lämnat något stickprov och lärosätet har i sitt svar uppgett att detta beror på ”IT-problem”. Högskolan har vidare uppgett att förutom kursvärderingar används även bland annat diskussioner med studentrepresentanter och på ämnesråd, samtals inom lärarlag i utveckling av kurser och delkurser. Enligt högskolan publiceras alltid sammanställning av kursvärdering på lärplattformen. UKÄ konstaterar att tekniska problem inte kan anses vara en godtagbar förklaring till att kursvärderingar inte genomförts och sammanställts enligt gällande bestämmelser. UKÄ konstaterar vidare att det inte framgår att resultaten av kursvärderingarna och eventuella beslut om åtgärder föranledda av dessa har hållits tillgängliga för de studenter som har getts möjlighet att delta i kursvärderingarna eller för nya studenter. Inte heller framgår att nya studenter eller de studenter som har getts möjlighet att svara på kursvärderingarna har informerats om resultaten av kursvärderingarna eller eventuella beslut om åtgärder.

Beträffande kursen *Genusvetenskap C (1048GV)*, kurstillfälle vårterminen 2020, har högskolan uppgett att de studenter som läste kursen vt-20 kommer att informeras om resultatet och åtgärder via studiewebben. De studenter som läser kursen nästföljande kurstillfälle kommer att informeras om resultatet av kursutvärdering och åtgärder som vidtagits via studiewebben. Kursutvärderingen presenterades och åtgärderna diskuterades vid ett ämnesråd, där studentrepresentanter

ingår, den 9 september 2020. Lärosätet har vidare uppgett att sammanställningen av kursvärderingen läggs ut på studiewebben för den berörda kursen nästföljande termin, det vill säga vt-21, och den sparas dels i en kursakt och även på ämnets gemensamma fillagringsyta och kan skickas med e-post till den som efterfrågar den. Ett arbete pågår enligt högskolan med att ta fram en särskild flik på studiewebben för lagring av tidigare rapporter och sammanställningar, efter integritetsgranskning. UKÄ vill inledningsvis framhålla att ämbetet ser positivt på arbetet med att skapa en lagring av tidigare rapporter och sammanställningar. Lärosätet har uppgett att resultaten av kursvärderingarna och eventuella beslut om åtgärder kommer att hållas tillgängliga för de studenter som har deltagit i kursvärderingarna och för nya studenter. UKÄ utgår från att högskolan kommer att vidta åtgärder för att nya studenter och de studenter som getts tillfälle att delta i kursvärderingarna informeras om resultaten av kursvärderingarna och eventuella beslut om åtgärder.

Utifrån vad UKÄ anført ovan utgår ämbetet sammanfattningsvis från att högskolan vidtar de åtgärder som behövs för att såväl de studenter som getts möjlighet att delta i kursvärderingarna som nya studenter ska informeras om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. UKÄ förutsätter vidare att högskolan ser över hur resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna hålls tillgängliga för de studenter som getts möjlighet att svara på kursvärderingen och de nya studenterna, så att reglerna om kursvärderingar följs. Vidare utgår UKÄ från att kursvärderingar genomförs för alla kurstillfällen och att dessa sker anonymt i enlighet med högskolans egna regler samt att såväl resultat som eventuella beslut om åtgärder finns i dokumenterad form.

Anställning av personal

Bakgrund

Förutom de allmänna arbetsrättsliga reglerna gäller för anställning inom staten bestämmelserna i regeringsformen, lagen om offentlig anställning (1994:260) och anställningsförordningen (1994:373), AF. Dessutom gäller vid anställning som lärare på universitet eller högskola 4 kap. högskoleförordningen (1993:100), HF. Lärosätets styrelse ska själv besluta om en anställningsordning (2 kap. 2 § första stycket 9 HF).

När det gäller information om lediga anställningar gäller bestämmelserna i AF. Bland annat ska en myndighet som avser att anställa en arbetstagare på något lämpligt sätt informera om detta så att de som är intresserade av anställningen kan anmäla det till myndigheten inom en viss tid. Någon information behöver inte lämnas, om särskilda skäl talar mot det (6 § AF). Information om myndighetens beslut om anställning ska, med några undantag, lämnas på myndighetens anslagstavla. Sådan information ska bland annat innehålla uppgifter om vad som gäller i fråga om överklagande. Det framgår av 7 och 8 §§ AF.

Om en grupp personer ska lämna förslag på sökande som bör komma i fråga för en anställning som lärare, ska kvinnor och män vara jämställt representerade i gruppen. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Detta anges i 4 kap. 5 § HF.

Vid anställning av en professor ska sakkunnigbedömning av de sökandes skicklighet hämtas in, om det inte är uppenbart obehövt för prövningen av skickligheten. Om en bedömning hämtas in från två eller fler personer, ska kvinnor och män vara jämställt representerade. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Detta framgår av 4 kap. 6 § HF.

En högskola får kalla en person till anställning som professor om anställningen av personen är av särskild betydelse för en viss verksamhet vid högskolan. Om en högskola kallar en person till anställning ska skälen för varför anställningen är av särskild betydelse för högskolan dokumenteras. Endast den som är behörig att anställas som professor får anställas genom kallelse. Beslutet ska fattas av rektor. Vid anställning genom kallelse behöver information enligt 6 § AF inte lämnas, men bestämmelserna om sakkunnigbedömning ska tillämpas. Detta framgår av 4 kap. 7 § HF.

I ESG standard 1.5 om undervisande personal anges bland annat att rättvisa och transparenta processer för rekrytering ska tillämpas. I riktlinjerna för standarden upprepas att lärosätena ska ha och följa tydliga, transparenta och rättvisa processer för rekrytering av personal.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bett lärosätet att besvara följande frågor samt komma in med följande underlag:

UKÄ har bett lärosätet att besvara följande frågor samt komma in med följande underlag:

1. Hur säkerställer lärosätet att reglerna om anställning tillämpas på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom lärosätet?
2. Bifoga den senast beslutade anställningsordningen och redogör för hur den hålls tillgänglig.
3. Bifoga en lista över samtliga anställningsbeslut avseende professorer (förutom anställningar som avser seniora professorer, gästprofessorer samt befordran av professorer) som fattats under perioden 1 maj 2018–30 april 2020.
4. Bifoga en lista över samtliga övriga anställningsbeslut som fattats under perioden 1 november 2019–30 april 2020.
5. Hur säkerställer lärosätet att reglerna om kallelse tillämpas på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom lärosätet?
6. Bifoga en lista över samtliga beslut om anställning av en professor genom kallelse som fattats under perioden 1 maj 2018–30 april 2020.

UKÄ har upplyst om att granskningen kommer att avse att reglerna i lärosätets anställningsordning är förenliga med reglerna om information i 6–8 §§ AF och om jämställdhet i 4 kap. 5 och 6 §§ HF, samt att anställningsärendena har hanterats i enlighet med bestämmelserna i nämnda regler.

Beträffande anställningar genom kallelse har det upplysts om att granskningen avser dokumenteringen av skälen för varför anställningen är av särskild betydelse, tillämpningen av bestämmelserna om sakkunnsbedömning samt vem som fattat anställningsbeslutet.

Stickprov

Från de listor lärosätet har bifogat har UKÄ valt ut 15 anställningsärenden: 10 lektorsanställningar och 5 övriga anställningar. Från listan

över beslut om anställning av professor genom kallelse har 2 ärenden valts ut.

I samtliga ärenden har lärosätet ombetts besvara följande frågor:

1. Hur lärosätet har informerat om de lediga anställningarna. Lärosätet ska om möjligt bifoga dokumentation som stöder det, exempelvis annonsen. Om lärosätet i något ärende inte har informerat om den lediga anställningen ska lärosätet motivera varför det inte gjorts.
2. Om lärosätet har informerat om anställningsbesluten på lärosätets anslagstavla, ska lärosätet bifoga det dokument som anslagits. Om lärosätet inte har informerat om anställningsbesluten ska lärosätet motivera det.
3. Kvinnor och män ska vara jämställt representerade i de ärenden där lärosätet har haft en grupp personer som lämnat förslag på sökande som bör komma i fråga för anställningen.
  - a) Lärosätet ska redogöra för hur lärosätet har gjort i de olika anställningsärendena, det vill säga ange när man haft en beslutsgrupp och hur många kvinnor och män som ingått i gruppen.
  - b) För de fall kvinnor och män inte är jämställt representerade i gruppen, ska lärosätet ange de synnerliga skälen till det.

I ärendena om anställning av professorer genom kallelse har lärosätet även ombetts besvara följande:

4. Om ett lärosäte kallar en person till anställning som professor ska skälen för varför anställningen är av särskild betydelse dokumenteras. Anställningsbeslutet ska fattas av rektor. Vidare ska bestämmelserna om sakkunnigbedömning tillämpas.
  - a) Var god bifoga lärosätets dokumentation av skälen för varför anställningen är av särskild betydelse.
  - b) Var god bifoga anställningsbeslutet.
  - c) Redogör för hur lärosätet har gjort i ärendet, dvs. i de fall lärosätet haft sakkunniga, ange hur många sakkunniga som har ingått och könsfördelningen bland dem.
  - d) Om kvinnor och män inte varit jämställt representerade, ange de synnerliga skälen för det.

Lärosätets svar

Södertörns högskola har kommit in med *Anställningsordning för Södertörns högskola* (dnr 4508-1.1.2-2019) och *Anvisningar till anställningsordning för Södertörns högskola* (dnr 41-1.1.2-2020).

Högskolan har i huvudsak svarat följande.

Södertörns högskola har utarbetat skriftliga rutiner för hur rekrytering av olika personalkategorier ska gå till. Dessa rutiner är kommunicerade med rekryterande personal och finns på högskolans medarbetarwebb. Högskolan genomför utbildningar för rekryterande personal om rutiner och regelverk. Bl.a. arrangeras utbildning för högskolans båda rekryteringskommittéer. När nya ledamöter påbörjar sitt uppdrag i en rekryteringskommitté får de en introduktion om regelverk och rutiner.

Vid framtagandet av den nya anställningsordningen och de tillhörande anvisningarna genomfördes ett omfattande remissförfarande där stora delar av organisationen var remissinstanser. Remissförfarandet föregicks av en heldag för medarbetare som arbetar med rekrytering av akademisk personal. Detta innebar att framtagandet av ny anställningsordning och anvisningar kan ses som en omfattande utbildningsinsats om regelverk och rutiner för rekrytering av akademisk personal. I samband med att ny anställningsordning och anvisningar beslutades har HR-avdelningen besökt institutioner och motsvarande och utbildat i dessa dokument. Förutom detta har HR-avdelningen genomfört speciella utbildningsinsatser för institutioner och motsvarande efter identifierat behov. HR-avdelningens medarbetare och HR-generalister på institutioner och motsvarande har möten ett flertal gånger per termin. Även här utbildas medarbetare om rekrytering, rutiner och regelverk. Förutom detta har HR-specialister vid HR-avdelningen till uppgift att stötta och ge råd till hela högskolan i rekryteringsarbetet samt tolkning av de olika regelverken som gäller vid rekrytering.

I de utbildningar som högskolan genomför för rekryterande personal, inbegripet rekryteringskommittéer, om rutiner och regelverk är kallelse av professorer en viktig del av innehållet. Förfaringsättet vid kallelse av professorer har även varit en viktig del när ny anställningsordning och tillhörande anvisningar har tagits fram. Remissförfarandet vid framtagandet och förankring av dessa dokument har syftat till att ta fram genomtänkta processer utifrån lagkrav. Processen vid denna typ av rekrytering är noga reglerad i anvisningarna till anställningsordningen. Där framgår att skälen till varför anställningen är av särskild betydelse för verksamheten ska vara dokumenterade och föredras inför rektor. Processen syftar till att redan i den inledande delen av rekryteringen säkerställa att reglerna om kallelse tillämpas på ett rättssäkert och likvärdigt sätt. Stöd och expertis ges från HR-avdelningen vid denna typ av rekrytering.

Studentkårens svar

SöderS- Södertörns högskolas studentkår har i huvudsak svarat följande.

Studentkåren anser att det finns utmaningar vid bedömning av pedagogisk skicklighet. När det gäller vetenskaplig skicklighet finns det ett vetenskapligt underlag att utgå ifrån, medan pedagogisk skicklighet är mer diffus. Även om det finns konkreta aspekter att bedöma, såsom att ha gått högskolepedagogiska kurser, att kunna beskriva teoretisk grundsyn och provföreläsning, är det betydligt svårare att fånga hur det generellt fungerar i praktiken, i relation mellan lärare och studenter.

En stor utmaning är att få in studentperspektivet från de studenter som mött läraren i undervisningssammanhang i rekryteringsprocessen. Ett sätt är att använda kursvärderingar, som kan ge en fördjupad bild av pedagogisk skicklighet. Exempelvis om lärares förmåga att tillvarata studenternas synpunkter och att ha studentinflytande vid kursutveckling eller så kan det ha framkommit kritik på en övergripande nivå. Kursvärderingar används dock inte på ett sådant sätt i rekryteringsprocesser till följd av legitimitetsproblem. Studentkåren anser inte att kursvärderingar ska bedömas på ett statiskt sätt som en "kundundersökning". Snarare bör det vara processen och förmågan att använda kursvärderingen som ett verktyg för studentinflytande i undervisningen som bedöms.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Rättssäker och likvärdig hantering av anställningsärenden

Södertörns högskola har uppgett att den säkerställer att reglerna om anställning tillämpas på ett rättssäkert sätt genom bl.a. utbildningsinsatser, rådgivning och information i rutiner och på medarbetarwebben. UKÄ har inga synpunkter på detta.

Anställningsordningen ska beslutas av styrelsen och finnas tillgänglig

Enligt 2 kap. 2 § första stycket 9 HF ska lärosätets styrelse själv besluta om en anställningsordning.

Den nuvarande regleringen i högskoleförordningen om anställningsförfarandet vid anställning av lärare är inte lika omfattande och detaljerad som den som gällde före den 1 januari 2011. Då fanns det en uttrycklig bestämmelse i högskoleförordningen om högskolans anställ-

ningsordning. Enligt bestämmelsen skulle en högskolas anställningsordning finnas tillgänglig, och med anställningsordning avsågs de regler för anställning av lärare som högskolan tillämpade.

I förarbetena till den nämnda regleringen framhåller dock regeringen att lärosätena i sina anställningsordningar bör samla de regler som ska gälla vid anställning av lärare och att anställningsordningen bör finnas tillgänglig vid högskolan.⁷

UKÄ konstaterar att högskolans anställningsordning (dnr 4508-1.1.2-2019) finns tillgänglig på lärosätets webbplats, att anställningsordningen beslutades av högskolans styrelse den 19 december 2019 och att den gäller från och med den 1 mars 2020. Lärosätet uppfyller därmed bestämmelsen i 2 kap. 2 § första stycket 9 HF om att styrelsen själv ska besluta om anställningsordning och har agerat i enlighet med regeringens uttalande om att den ska finnas tillgänglig.

Anställning av professor genom kallelse

Beträffande kallelseförfarandet gjorde regeringen följande bedömning i propositionen *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*:⁸

Befattningsutredningen har föreslagit att ett kallelseförfarande ska införas primärt som en åtgärd för jämställdhet. Regeringen anser dock att det kan ifrågasättas om det är förenligt med EU-rätten att införa ett sådant förfarande som föreslås i jämställdhetssyfte. Däremot delar regeringen utredningens uppfattning om att ett kallelseförfarande utformat som ett verktyg för strategiska rekryteringar bör införas vid anställning av professorer. Universitet och högskolor kan därigenom kalla framstående personer genom ett snabbt och enkelt förfaringsätt. Förfarandet innebär att svenska lärosäten kan konkurrera om internationellt mycket framstående personer som de annars skulle riskera att gå miste om på grund av ett alltför långdraget anställningsförfarande. Vid anställning genom kallelse bör enligt regeringens mening inte någon föregående information om en ledig professorsanställning behöva lämnas.

Några av de remissinstanser som har varit negativa till förslaget, däribland Överklagandenämnden för högskolan, har framhållit att kallelseförfarandet kan äventyra rättssäkerheten och minska transparensen. Det är enligt regeringen viktigt att ett kallelseförfarande inte strider mot kravet i 11 kap. 9 § andra stycket regeringsformen om att det vid tillsättning av statlig tjänst endast ska fästas avseende vid sakliga grunder. De personer som enligt regeringen bör vara aktuella för anställning genom ett kallelseförfarande är sådana personer som uppfyller behörighetskraven för anställning som professor samt i övrigt besitter den kompetens som lärosätet behöver. Innan ett kallelseförfarande blir aktuellt bör en kravprofil för anställningen upprättas. Som regeringen har angett bör ett sakkunnigutlåtande hämtas in även vid anställning av professor genom ett kallelseförfarande. Ett sakkunnigutlåtande bör dock inte hämtas in om det är uppenbart

⁷ Prop. 2009/10:149 *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*, s. 70.

⁸ Prop. 2009/10:149 s. 69 – 70.

obehövt, t.ex. i de fall en person som kallas redan är professor. Kallelseförfarandet bör användas restriktivt. Beslut om kallelse bör beslutas av rektor och det bör inte få delegeras. Rättssäkerhetsaspekterna bör mot denna bakgrund bli tillgodosedda. Regeringen avser att följa utvecklingen noga.

UKÄ konstaterar att högskolan har uppgett att det säkerställer att reglerna om kallelse tillämpas på ett rättssäkert sätt genom att hänvisa till anvisningarna till anställningsordningen samt rådgivning från högskolans HR-avdelning. UKÄ konstaterar vidare att det i högskolans anställningsordning samt tillhörande anvisningar (avsnitt 2.1.1 respektive 2) finns information om kallelseförfarandet. Bl.a. så anges att skälen för varför anställningen är av särskild betydelse för högskolan ska dokumenteras och att bestämmelserna om sakkunnigbedömning ska tillämpas. Vidare anges att kallelseförfarandet ska användas restriktivt, vilket ligger i linje med uttalandena i förarbetena.

Information i anställningsordningen

Lediga anställningar och beslut om anställning

I 6 § AF anges att en myndighet som avser att anställa en arbetstagare på något lämpligt sätt ska informera om detta så att de som är intresserade av anställningen kan anmäla det till myndigheten inom en viss tid. Någon information behöver inte lämnas, om särskilda skäl talar mot det.

Information om myndighetens beslut om anställning ska lämnas på myndighetens anslagstavla. Det behöver inte tillämpas vid anställning som beräknas vara i högst sex månader eller vid anställning av dem som redan är aspiranter hos myndigheten. Ett anslag ska innehålla uppgifter om vilken dag som det sattes upp på anslagstavlan, vad som gäller i fråga om överklagande och de avvikande meningar som har antecknats i protokollet eller i någon annan handling. Det framgår av 7 och 8 §§ AF.

UKÄ noterar att det i högskolans anställningsordning under rubriken ”Rekrytering av lärare” (avsnitt 3.3) redogörs för vad som föreskrivs i bestämmelsen i 6 § AF. UKÄ noterar vidare att det under samma rubrik (avsnitt 3.12) redogörs för vad som föreskrivs i 7 och 8 §§ AF. Ämbetet konstaterar dock att respektive avsnitt endast avser rekrytering av lärare. Enligt UKÄ är det lämpligt att anställningsordningen anger att information ska lämnas även om övriga lediga anställningar respektive beslut om anställningar i enlighet med 6 § respektive 7 och 8 §§ AF.

Jämställd representation i förslagsgruppen

Om en grupp personer ska lämna förslag på sökande som bör komma i fråga för en anställning som lärare, ska kvinnor och män vara jämställt representerade i gruppen. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Det anges i 4 kap. 5 § HF.

UKÄ konstaterar att högskolans anställningsordning (avsnitt 3.2) innehåller information om jämställd representation i en grupp som lämnar förslag om anställning som lärare, och att den stämmer överens med vad som anges i 4 kap. 5 § HF.

Jämställd representation bland de sakkunniga

Vid anställning av en professor ska sakkunnigbedömning av de sökandes skicklighet hämtas in, om det inte är uppenbart obehövligt för prövningen av skickligheten. Om en bedömning hämtas in från två eller fler personer, ska kvinnor och män vara jämställt representerade. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Det framgår av 4 kap. 6 § HF.

I propositionen *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor* har regeringen bland annat uttalat följande.⁹

Vid anställning av professorer bör huvudregeln vara att ett sakkunnigutlåtande om de sökandes skicklighet hämtas in. [...] Hur själva förfarandet ska gå till bör dock inte föreskrivas utan det bör universiteten och högskolorna själva få avgöra. Det innebär att lärosätena bör få bestämma hur många personer utlåtandet ska hämtas in från, om dessa ska avge gemensamma eller individuella utlåtanden, i vilken utsträckning de sakkunniga ska vara särskilt förtrogna med anställningens ämnesområde, utformningen av utlåtandet och liknande frågor.

I vissa fall kan ett sakkunnigutlåtande vara uppenbart obehövligt, t.ex. om en sökandes skicklighet redan har prövats i annat sammanhang. Det bör därför enligt regeringens bedömning finnas en möjlighet för universitet och högskolor att avstå från att hämta in ett sakkunnigutlåtande. Detsamma bör gälla vid ett kallelseförfarande.

Vid anställning av övriga lärarkategorier är det regeringens åsikt att det är universitet och högskolor som själva bör avgöra hur kvalitetssäkringen av beslutsunderlaget ska ordnas. På så sätt öppnas möjligheter till flexibilitet och effektivitet i anställningsförfarandet. Regeringen ser inte att det skulle finnas någon risk för att universitet och högskolor skulle välja att förenkla anställningsförfarandet på ett sådant sätt att kvaliteten på de anställdas meriter sjunker. Det ligger i varje lärosätes intresse att rekrytera de bästa individerna i syfte att vara en attraktiv och konkurrenskraftig arbetsgivare, utbildningsanordnare och forskningsutförare.

UKÄ konstaterar att högskolans anställningsordning (avsnitt 3.7) innehåller information om jämställd representation när sakkunnigbedömning hämtas in vid anställning av professor, och att den stämmer överens med vad som anges i 4 kap. 6 § HF.

---

⁹ Prop. 2009/10:149 *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*, s. 68–69.

Stickprov

Utifrån Södertörns högskolas svar och av de handlingar som högskolan kommit in med konstaterar UKÄ följande.

Information om lediga anställningar

Av stickproven och lärosätets svar får anses framgå att högskolan har lämnat information om lediga anställningar på lärosätets anslagstavla i 12 av 15 av de granskade ärendena.

När det gäller ärendet AP-2020/50 har högskolan svarat att anställningen utlysts internt på högskolans digitala anslagstavla.

Beträffande ärendet AP-2019/842 har lärosätet förklarat att anställningen inte utlysts med motiveringen att högskolan p.g.a. tidsbrist inte hann gå igenom ansökningarna för en liknande anställning som utlysts. Därför beslutades att en person med liknande tidsbegränsad anställning skulle få förlängd anställning med en månad, så att ett grundligt urvalsförfarande kunde ske.

Vad gäller ärendet AP-2020/105 har högskolan svarat att anställningen inte utlysts med följande motivering. Anställningen var en förlängning av en visstidsanställning på halvtid. Behovet uppstod med kort varsel. Därför bedömdes att en utlysning skulle innebära att ingen skulle kunna anställas under tiden då behovet fanns.

Justitieombudsmannen (JO) har i ett beslut uttalat följande (se JO dnr 6299-2014): Huvudregeln är att statliga myndigheter ska informera om lediga anställningar. En myndighet kan dock avstå från att informera om en ledig anställning om det finns särskilda skäl som talar mot ett sådant förfarande. Särskilda skäl kan föreligga till exempel om en arbetstagare omplaceras till en ledig anställning enligt 7 § andra stycket lagen om anställningsskydd (1982:80) eller om en myndighet vill anställa en uppsagd arbetstagare som omfattas av avtalet om trygghetsfrågor eller en person som har återanställningsrätt. JO hänvisar till Arbetsgivarverkets skrift *Att anställa*, 2014, s. 54 (numera *Anställning i staten*, 2018, s. 44). Jämför även JO dnr 7470-2016.

Vad som är sådana särskilda skäl kan även avgöras vid en prövning i Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH) efter ett överklagande av ett anställningsbeslut. UKÄ tar därför normalt inte ställning till om ett lärosäte haft sådana skäl för att inte informera om en ledig anställning. UKÄ anser dock att det finns anledning att uttala följande.

När det gäller ärendet AP-2020/50 så framgår av högskolans svar att anställningen endast utlysts internt. UKÄ ställer sig frågande till om det fanns några särskilda skäl enligt 6 § tredje stycket AF för att inte informera om den aktuella tjänsten. UKÄ utgår från att högskolan ser över hanteringen i den delen.

När det gäller de två övriga ärendena (AP-2019/842 och AP-2020/105) konstaterar ämbetet att högskolan som skäl för att anställningarna inte utlysts sammanfattningsvis hänvisat till att det förelegat tidsbrist respektive behov av att anställa med kort varsel. UKÄ anser att det kan ifrågasättas om omständigheter hänförliga till högskolans egen tidsplanering skulle kunna utgöra ett sådant särskilt skäl som avses i 6 § tredje stycket AF att inte informera om de tillfälliga anställningarna. UKÄ noterar i detta sammanhang att ÖNH i ett beslut den 17 oktober 2014, reg.nr 212-546-14, funnit att anställningar som omfattar högst ett år inte har ansetts vara ett sådant särskilt skäl som medför att information om en sådan anställning inte behöver lämnas. UKÄ utgår från att högskolan beaktar de uttalanden som JO gjort och de avgöranden som publicerats på ÖNH:s webbplats.

Information om beslut om anställning ska lämnas på högskolans anslagstavla

Information om myndighetens beslut om anställning ska som regel lämnas på myndighetens anslagstavla. Anslaget ska innehålla uppgifter om vilken dag som det sattes upp på anslagstavlan, vad som gäller i fråga om överklagande och de avvikande meningar som har antecknats i protokollet eller i någon annan handling. Det följer av bestämmelserna i anställningsförordningen.

Någon information behöver inte lämnas på myndighetens anslagstavla om anställning av dem som redan är aspiranter hos myndigheten. Någon information behöver inte heller lämnas på myndighetens anslagstavla om anställningen beräknas vara i högst sex månader (7 § 2 stycket AF).

UKÄ konstaterar att det av stickproven och lärosätets svar får anses framgå att högskolan har lämnat information om anställningsbesluten på lärosätets anslagstavla i alla ärenden utom ett (AP-2019/842). Såvitt framgår av högskolans svar varade den aktuella anställningen endast en månad. UKÄ har därför inga synpunkter på att högskolan inte informerat om det aktuella anställningsbeslutet.

Jämställd representation bland dem som bereder anställningsärenden

Av de ärenden UKÄ har granskat har det förekommit en förslagsgrupp i 7 ärenden. Högskolan har redovisat rekryteringsgruppens sammansättning för varje stickprov där en grupp lämnat förslag på sökande som bör komma ifråga för anställningen.

UKÄ noterar att rekryteringsgruppen i 2 ärenden (AP-2019/681 och AP-2020/78) har bestått av tre kvinnor. Högskolan har bl.a. förklarat att det endast fanns kvinnliga anställda inom ämnet respektive att ämnet har en mycket sned könsfördelning.

UKÄ konstaterar att kravet på jämställd representation inte är uppfyllt i dessa 2 ärenden. UKÄ kan inte överpröva lärosätets bedömning men vill samtidigt framhålla att det enligt 4 kap. 5 § HF krävs synnerliga skäl för att göra avsteg från kravet på jämställd representation.

Jämställd representation om bedömning görs av flera sakkunniga

Regeringen har anfört att huvudregeln vid anställning av professorer bör vara att sakkunnigutlåtande om de sökandes skicklighet inhämtas. Hur själva förfarandet ska gå till bör dock inte föreskrivas, utan det bör lärosätena själva avgöra. Det innebär att lärosätena bör få bestämma hur många personer utlåtandet ska hämtas in från, om dessa ska avge gemensamma eller individuella utlåtanden, i vilken utsträckning de sakkunniga ska vara särskilt förtrogna med anställningens ämnesområde, hur utlåtandet ska utformas och liknande frågor.¹⁰

UKÄ konstaterar att frågan om jämställd representation inte varit aktuell. Se dock avsnittet nedan om anställning av professor genom kallelse.

Anställning av professor genom kallelse

En högskola får kalla en person till anställning som professor om anställningen av personen är av särskild betydelse för en viss verksamhet vid högskolan. Högskolan ska dokumentera skälen för varför anställningen är av särskild betydelse för lärosätet. Beslutet ska fattas av rektor. Bestämmelserna om sakkunnigbedömning ska tillämpas. Detta framgår av 4 kap. 7 § HF. Regeringen har anfört att kallelseförfarandet bör tillämpas restriktivt.¹¹

UKÄ har granskat två ärenden där professorer har anställts genom kallelse. UKÄ konstaterar att högskolan i båda ärendena har dokumenterat skälen till varför anställningarna är av särskild betydelse samt att besluten har fattats av rektor. Vidare konstaterar ämbetet att könsfördelningen mellan de sakkunniga varit jämn i ärendena och att kravet på jämställd representation enligt 4 kap. 6 § HF är uppfyllt.

---

¹⁰ Prop. 2009/10:149 s. 68–69.

¹¹ Prop. 2009/10:149 s. 69–70.

Överklagande och klagomål

Bakgrund

I 2 kap. högskolelagen (1992:1434), HL, om de statliga högskolornas organisation anges att en högskola beslutar om sin interna organisation (utöver styrelse och rektor), om inte något annat är föreskrivet (2 kap. 5 § HL). Styrelsen ska själv besluta om en arbetsordning med viktigare föreskrifter om högskolans övergripande organisation, delegering av beslutanderätt, handläggning av ärenden och formerna i övrigt för verksamheten, om inte annat är föreskrivet i lag eller förordning. Detta anges i 2 kap. 2 § första stycket 8 högskoleförordningen (1993:100), HF.

För prövning av överklaganden av vissa beslut på högskoleväsendets område svarar en särskild överklagandenämnd. Nämndens beslut får inte överklagas. Det anges i 5 kap. 1 § HL och 12 kap. 5 § HF. Nämnden som avses är Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH) och flertalet beslut av en högskola som får överklagas till ÖNH räknas upp i 12 kap. 2 § HF.

Av 33 § i förvaltningslagen (2017:900), FL, framgår att om parten får överklaga beslutet ska han eller hon även underrättas om hur det går till. En underrättelse om hur man överklagar ska innehålla information om vilka krav som ställs på överklagandets form och innehåll samt vad som gäller i fråga om ingivande och överklagandetid. Enligt 41 § FL får ett beslut överklagas om beslutet kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt. Enligt 42 § FL får ett beslut överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot. Enligt 43 § FL ska ett överklagande av ett beslut göras skriftligen till den högre instans som ska pröva överklagandet (överinstansen). Överklagandet ska dock ges in till den myndighet som har meddelat beslutet (beslutsmyndigheten). I överklagandet ska den som överklagar ange vilket beslut som överklagas och på vilket sätt han eller hon vill att beslutet ska ändras. Enligt 44 § FL ska ett överklagande av ett beslut ha kommit in till beslutsmyndigheten inom tre veckor från den dag då den som överklagar fick del av beslutet genom den myndigheten. Vad gäller överklagande av anställningsbeslut räknas dock tiden från den dag då informationen lämnades på myndighetens anslagstavla, se 22 § anställningsförordningen (1994:373).

När det gäller examination finns det i högskoleförordningen en särskild bestämmelse om omprövning av betyg. Finner en examinator att ett beslut om betyg är uppenbart oriktigt på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning, ska examinatorn ändra beslutet, om det kan ske snabbt och enkelt och om det inte innebär att betyget sänks

(6 kap. 24 § HF). En examinator har alltså en skyldighet att ändra ett betygsbeslut om det är uppenbart oriktigt. För andra typer av beslut finns motsvarande regel i 38 § FL.

I ESG:s riktlinjer för standard 1.3 anges att det vid genomförande av studentcentrerat lärande och undervisning ska finnas lämpliga rutiner för att hantera klagomål från studenterna. Vidare anges att kvalitetssäkringsprocesser bland annat bör ta hänsyn till att det finns en fastställd rutin för studentöverklagande.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att besvara ett antal frågor om överklagande och klagomål.

A Överklagande

A.1 Har lärosätet riktlinjer för hur överklaganden ska hanteras? Om så är fallet, var vänlig bifoga dessa.

A.2 Bifoga de överklagandehänvisningar (mallar) som förekommer i följande ärenden: behörighet, tillgodoräknande, examensbevis, anstånd, studieuppehåll, disciplinära åtgärder och anställning. Bifoga en lista över överklaganden som kom in till lärosätet under perioden 1 november 2019–30 april 2020.

B Klagomål

B.1 Har lärosätet skriftliga rutiner, regler, riktlinjer eller liknande dokument för hantering av klagomål från studenter?

B.2 Informerar lärosätet studenterna om eventuella rutiner och i så fall på vilket sätt?

UKÄ har upplyst om att granskningen kommer att avse lärosätets överklagandehänvisningar och eventuella riktlinjer för hantering av klagomål från studenter.

Vidare har lärosätet informerats om att ämbetet kommer att granska handläggningen av ett antal överklaganden, och att UKÄ därför kommer att välja ut ett antal överklaganden och ställa frågor till lärosätet.

Stickprov

UKÄ har valt ut 15 överklagade ärenden från listan och bitt lärosätet bifoga besluten med överklagandehänvisningar. Lärosätet har också ombetts att ange handläggningstid och bifoga utdrag från ärendehanteringssystemet för respektive ärende.

Lärosätets svar

Södertörns högskola har kommit in med följande dokument.

- *Rättigheter och skyldigheter – regelverk för studier på grundnivå och avancerad nivå vid Södertörns högskola (1123-1.1.2-2020)*
- *Universitetskanslersämbetet (2018): Högskolornas handläggning av överklaganden*
- *Överklaganden (rutinbeskrivning vid överklagande av anställningsärende och befordringsärende som hanterats av rekryteringskommittén)*
- *Överklaganden (rutinbeskrivning vid överklagande av anställningsärende som inte hanterats av rekryteringskommittén)*

Högskolan har i huvudsak svarat följande.

Lärosätet har riktlinjer för hur överklaganden ska hanteras och använder i fråga om studenter *Rättigheter och skyldigheter – regelverk för studier på grundnivå och avancerad nivå vid Södertörns högskola* och UKÄ:s vägledning. *Rättigheter och skyldigheter – regelverk för studier på grundnivå och avancerad nivå vid Södertörns högskola* är även högskolans regler för hantering av klagomål från studenter. Högskolan informerar studenterna om rutinerna på sin webbplats där dokumentet finns publicerat. Högskolans ”Studieverkstan” har samlat information på studiewebben under ”Lyckas med dina studier”.

Studentkårens svar

SöderS-Södertörns högskolas studentkår har bl.a. svarat följande.

Studentkårens uppfattning är att högskolans rutiner för klagomål inte tillämpas i tillräcklig utsträckning och att det inte finns tydliga rutiner på institutionerna för att hantera klagomål som rör utbildningen eller studenternas situation. Högskolan behöver arbeta med att informera studenter om var de kan vända sig med klagomål samt att höja kunskapen hos de anställda kring hanteringen av klagomål.

Ett vanligt skäl till att studenter kontaktar studentkåren är att de inte känner till var de ska vända sig när problem uppstått under utbildningen. Högskolans regler, rutiner och åtgärder vad gäller överklaganden, diskriminering, trakasserier och annan kränkande behandling är tillgänglig för studenter på Södertörns högskolas hemsida. Enligt studentkårens kännedom är det dock många studenter som inte vet att det finns sådana rutiner eller var de finns tillgängliga. Studenter som har klagomål eller problem i sin utbildning som är av mindre allvarlig karaktär, exempelvis gällande bristande studiemiljö och psykosocial arbetsmiljö, finns det inga tillgängliga rutiner för studenter eller råd kring var en student kan vända sig.

Ett annat vanligt skäl till att studenter kontaktar studentkåren är på grund av osäkerhet gällande om deras klagomål hanteras på ett objektivt sätt eller av rädsla för repressalier. För att förebygga detta ser studentkåren att det är prioriterat att högskolan börjar arbeta med ett rättssäkerhetsperspektiv vid hanteringen av studenters klagomål.

Studentkårens erfarenhet är att klagomål inte alltid hanteras korrekt och rättssäkert av anställda på högskolan. Gemensamt för dessa ärenden är ofta att klagomål bortprioriteras, brist på återkoppling, för lång svarstid och studentärenden som aldrig avslutas. Detta leder till att studenter många gånger inte vet om deras klagomål har behandlats eller åtgärdats. Studentkåren ser mycket allvarligt på att hanteringen av klagomål brister, då det kan ha stora konsekvenser för enskilda. Högskolan behöver implementera tydliga rutiner för hanteringen av olika typer av klagomål för att undvika onödigt lidande.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Överklagande

Riktlinjer

Vissa beslut som lärosätena fattar i studentärenden och anställningsärenden får överklagas till ÖNH. Andra beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol, exempelvis beslut om disciplinära åtgärder. För att den klagande ska kunna ta tillvara rätten att få saken prövad i högre instans är det viktigt att lärosätena hanterar överklaganden rätt och lämnar korrekt information. I ESG:s riktlinjer anges att kvalitetssäkringsprocesser bör ta hänsyn till att det finns en fastställd rutin för studentöverklagande.

UKÄ konstaterar att högskolan har kommit in med *Rättigheter och skyldigheter – regelverk för studier på grundnivå och avancerad nivå vid Södertörns högskola*. Dokumentet, som såvitt framgår i första hand är riktat till studenter, innehåller kortfattad information om vilka beslut som kan överklagas, vad ett överklagande ska innehålla och hur detta hanteras. UKÄ har inga synpunkter på dokumentets innehåll men kan inte se att dokumentet innehåller några närmare riktlinjer för hur överklaganden ska handläggas. Högskolan har även uppgett att den använder UKÄ:s vägledning *Högskolornas handläggning av överklaganden*. UKÄ ser positivt på detta, men konstaterar samtidigt att högskolan inte har gett in någon dokumentation om hur vägledningen har integrerats i högskolans arbete med överklaganden. Södertörns högskola har dock i samband med delningen förklarat att högskolan har skriftliga rutiner för hur överklaganden ska handläggas. Enligt högskolan finns ett exempel på detta i checklisten för tillgodoräknandeärenden, som också visar hur

UKÄ:s vägledning har integrerats i högskolans arbete med överklagande. UKÄ nöjer sig med denna förklaring.

Beträffande överklaganden av anställningsärenden har högskolan gett in två rutinbeskrivningar vid överklagande av anställningsärenden. I beskrivningarna anges följande under rubriken Högskolan kan ompröva sitt tidigare beslut: ”[o]m det är uppenbart av den nya informationen att högskolans beslut är oriktigt kan beslutet ändras redan här så som den klagande begär.”

UKÄ konstaterar att en myndighet, enligt 38 § punkt 1 FL, ska ändra ett beslut som den har meddelat som första instans om den anser att beslutet är uppenbart felaktigt i något väsentligt hänseende. Som framgår av punkten 2 i bestämmelsen gäller detta dock endast om beslutet kan ändras utan att det blir till nackdel för någon enskild. Eftersom en ändring av ett beslut om anställning är till nackdel för den som har fått anställningen, är det normalt inte möjligt att ändra ett beslut om anställning med stöd av 38 § FL. UKÄ anser att högskolan bör ändra sina rutiner så att begränsningarna att ändra ett beslut enligt 38 § FL framgår.

I övrigt har ämbetet inga synpunkter på innehållet i rutinbeskrivningarna.

Överklagandehänvisningar

Av förvaltningslagen framgår att myndigheter är skyldiga att underrätta parten om hur beslut överklagas, om beslutet går parten emot och kan överklagas. Myndigheter måste därför lämna en överklagandehänvisning. Överklagandehänvisningen måste överensstämma med vad som föreskrivs i förvaltningslagen om hur ett beslut överklagas, till exempel inom vilken tid man kan överklaga och till vilken instans överklagandet ska skickas. Av överklagandehänvisningen bör det också framgå att överklagandet ska vara ställt till den instans som prövar överklagandet. På så sätt blir det tydligt att det är fråga om ett överklagande och inte en önskan om att beslutsmyndigheten själv ska ompröva sitt beslut. Det är säkrast att lämna en skriftlig hänvisning till ett skriftligt beslut. Man undviker då den risk för rättsförluster som uppkommer genom att muntliga besked lättare kan missuppfattas eller förbises.¹²

I högskoleförordningen finns regler om vilka beslut av en högskola som får överklagas till ÖNH.

Högskolan har lämnat in mallar för överklagandehänvisningar i ärenden om behörighet, tillgodoräknande, examensbevis, anstånd, studieuppehåll och disciplinära åtgärder. UKÄ har granskat de mallar som högskolan har bifogat och har följande synpunkter.

---

¹² Se Hellners och Malmqvist, *Förvaltningslagen med kommentarer*, 3 uppl., 2010, s. 258 och 264.

I mallen för beslut om anstånd anges att "[b]eslutet kan överklagas till Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH) inom tre veckor efter att du tagit del av beslutet". I mallen för beslut om behörighet anges på motsvarande sätt att överklagandet ska ha kommit in inom tre veckor "efter att du tagit del av ditt antagningsbesked". Mallen för beslut om studieuppehåll har en liknande formulering och anger att överklagandet ska vara institutionen tillhanda inom tre veckor "efter beslutet mottagits". UKÄ konstaterar att formuleringarna om när överklagandet ska ha kommit in inte stämmer överens med 44 § FL som anger att ett överklagande ska ha kommit in till beslutsmyndigheten inom tre veckor från den dag då den som överklagar fick del av beslutet.

UKÄ vill i detta sammanhang framhålla att det förhållandet att Universitets- och högskolerådet (UHR) har tagit fram vissa av texterna i de överklagandehänvisningar som återfinns i antagningsbeskeden via Antagningsservice, inte fråntar lärosätet sitt ansvar för att de överklagandehänvisningar som lärosätet lämnar tillsammans med sina beslut är korrekta.

Såvitt framgår avser mallen för tillkännagivande av befordran beslut att befordra en person till en viss befattning. UKÄ konstaterar att det enligt 12 kap. 2 § punkt 2 HF endast är möjligt att överklaga beslut om att avslå en ansökan om befordran. Beslut om att befordra en person kan inte överklagas enligt 12 kap. 2 § HF eller någon annan bestämmelse. Ämbetet ifrågasätter därför att högskolan bifogar överklagandehänvisningar till dessa beslut med uppgift om att besluten kan överklagas.

I mallen avseende disciplinärenden anges att överklagandet ska sändas med e-post till högskolan "eller lämnas till den som har handlagt ditt disciplinärende vid Södertörns högskola". Formuleringen kan uppfattas som att en klagande som inte vill eller kan använda e-post är hänvisad till att fysiskt överlämna överklagandet till en särskild handläggare. Detta är inte en lämplig ordning och kan bl.a. medföra praktiska problem för den som vill överklaga med följd att överklagandet inte kommer in i tid.

UKÄ förutsätter att högskolan ser över formuleringarna i överklagandehänvisningarna i de hänseenden som påtalats ovan.

UKÄ vill i detta sammanhang framhålla fördelen med att utarbeta gemensamma mallar för överklagandehänvisningar. Ett lärosäte kan vid framtagande av sådana mallar utgå från och ta hjälp av UKÄ:s vägledning om högskolornas handläggning av överklaganden.

Stickprov

Överklagandehänvisningar

UKÄ har även granskat de utvalda ärendena för att undersöka om personerna har fått överklagandehänvisningar och om hänvisningarna varit korrekta.

UKÄ konstaterar att högskolan har bifogat överklagandehänvisningar i 12 av de 15 granskade ärendena. 3 ärenden avser överklagande av frågor i vilka högskolan inte har meddelat något beslut. Ämbetet har inga synpunkter på att några överklagandehänvisningar inte har bifogats i dessa fall.

I sex ärenden (2019/4412, 2019/4769, 2019/4771, 2020/1067, 2020/641 och 2020/881) anger överklagandehänvisningarna med olika varianter att ett överklagande ska ha kommit in inom tre veckor ”efter det” att den klagande tagit del av beslutet. Som framgått ovan stämmer detta inte överens med 44 § FL som anger att ett överklagande ska ha kommit in inom tre veckor från den dag då den som överklagar fick del av beslutet.

I två av dessa ärenden (2019/4412 och 2020/641) saknar överklagandehänvisningen även uppgift om att den som överklagar ska ange vilket beslut som överklagas.

Två av de granskade ärendena avser beslut om disciplinära åtgärder (2019/4243 och 2019/4624). Överklagandehänvisningarna innehåller samma uppgift om hur ett överklagande ska ges in som i den tidigare granskade mallen, nämligen att det ska skickas med e-post eller lämnas till den handläggare som handlagt disciplinärendet. UKÄ hänvisar till vad som anförts ovan om det olämpliga i att hänvisa till en särskild handläggare för ingivande av ett överklagande.

UKÄ utgår från att högskolan ser över formuleringarna i överklagandehänvisningarna.

I de övriga granskade ärendena bedömer UKÄ att överklagandehänvisningarna innehåller korrekt information om hur ett överklagande går till och vad överklagandet ska innehålla.

Handläggningstider

Riksdagens ombudsmän (JO) har uttalat att tiden för överlämnande av ett överklagande i normalfallet inte bör överstiga en vecka när en omprövning inte företas. JO har vidare uttalat att den omständigheten att beslutsmyndigheten finner det lämpligt att bifoga ett eget yttrande över överklagandet inte får medföra att tiden utsträcks med mer än några dagar.¹³

---

¹³ Se JO:s ämbetsberättelse 1998/99 s. 443 och 2003/04 s. 179.

Även Justitiekanslern (JK) har uttalat sig i frågan och anser att om yttrandet inte kan upprättas utan dröjsmål måste ärendet överlämnas till överklagandeinstansen. En annan ordning skulle innebära att det lagts i beslutsmyndighetens hand att avgöra när överlagandemyndigheten ska få del av överklagandet, något som JK inte ansåg godtagbart av rättssäkerhetsskäl.¹⁴

Vad gäller beslut efter omprövning föreskrivs följande i 46 § FL. Om överklagandet inte avvisas, ska beslutsmyndigheten skyndsamt överlämna överklagandet och övriga handlingar i ärendet till överinstansen. Om en myndighet ändrar ett beslut som har överklagats, ska den överlämna även det nya beslutet till överinstansen. Överklagandet ska anses omfatta det nya beslutet.

UKÄ har granskat handläggningstiderna för de utvalda ärendena. Lärosätet har därvid ombetts att ange handläggningstiden och bifoga utdrag från ärendehanteringssystemet för respektive ärende.

UKÄ konstaterar att handläggningstiden inte har kunnat bedömas i 4 av de granskade ärendena.

I ett av dessa ärenden (2020/881) har något överlämnande till överinstansen inte skett, eftersom överklagandet bedömts ha kommit in för sent. UKÄ har inga synpunkter på detta.

I ett annat ärende (2020/1297) har högskolan uppgett att överklagandet inte överlämnats till överinstansen, eftersom högskolan fattade ett nytt beslut i ärendet. Detta förfarande är inte förenligt med 46 § FL som anger att om en myndighet ändrar ett beslut som har överklagats, så ska den överlämna även det nya beslutet till överinstansen. UKÄ utgår från att högskolan ser till att detta inte upprepas.

I två ärenden (2019/4412 och 2020/641) har handläggningstiderna inte kunnat bedömas, då det inte har dokumenterats när överklagandet kom in eller överlämnades till överinstansen. UKÄ utgår från att lärosätet ser över sina rutiner för registrering av händelser i ärendehanteringssystemet så att det tydligt framgår när ett överklagande inkommit till myndigheten respektive överlämnats till överinstansen.

UKÄ vill i sammanhanget uppmärksamma lärosätet på vad JO har anfört i ett beslut den 19 september 2018 (dnr 3969-2017) som gällde en anmälan mot Arbetsförmedlingen. Under rubriken *Rättslig reglering* uttalar JO bland annat följande.

Enligt den bestämmelse om myndigheters dokumentationsskyldighet som gällde vid tidpunkten för Arbetsförmedlingens handläggning av Försäkringskassans förfrågan (15 § förvaltningslagen [1986:223]) ska uppgifter som en myndighet får på annat sätt än

---

¹⁴ Se JK:s beslut 1999-12-20, dnr 1499-98-21.

genom en handling och som kan ha betydelse för utgången i ärendet antecknas av myndigheten, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild. En motsvarande bestämmelse finns i 27 § förvaltningslagen (2017:900), som, vilket redan nämnts, från och med den 1 juli 2018 har ersatt 1986 års lag. JO har vid flera tillfällen uttalat att dokumentationsskyldigheten sträcker sig längre än till att gälla ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild. JO har upprepade gånger också uttalat att det inte är tillräckligt att endast anteckna uppgifter som kan ha betydelse för utgången i ett ärende. Alla beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse bör redovisas. Även uppgifter som enbart rör ärendets gång och som inte direkt tillför ärendet sakuppgifter bör i stor utsträckning dokumenteras. Sådana uppgifter kan t.ex. gälla att det har förekommit kontakter med parter, andra personer eller myndigheter. Se JO 2014/15 s. 330, dnr 3972-2012 och 458-2017.

UKÄ bedömer att handläggningstiden i de övriga 11 ärendena uppfyller kravet på skyndsamhet.

Klagomål

Även när det gäller beslut som inte får överklagas är det viktigt att lärosätena hanterar eventuella klagomål på ett korrekt sätt. I ESG:s riktlinjer för standard 1.3 anges att det vid genomförande av studentcentrerat lärande och undervisning ska finnas lämpliga rutiner för att hantera klagomål från studenterna. I UKÄ:s rapport *Studentkårernas synpunkter på lärosätenas klagomålsrutiner* (rapport 2014:17) efterlyser flera studentkårer riktlinjer för hantering av klagomål. Även tydligare information om vart studenterna ska vända sig med problem eller klagomål efterfrågas. Enligt UKÄ:s uppfattning i rapporten tyder studentkårernas svar på att flera lärosäten kan behöva överväga åtgärder för att förbättra hanteringen av klagomål från studenter.

Högskolan har bifogat dokumentet *Rättigheter och skyldigheter – regelverk för studier på grundnivå och avancerad nivå vid Södertörns högskola*. Dokumentet innehåller riktlinjer för vart den som har en studenträttslig fråga eller klagomål kan vända sig. Dokumentet innehåller även information om olika studenträttsliga frågor såsom rätt till byte av examinator och möjlighet att begära omprövning av betygsbeslut.

UKÄ konstaterar att högskolan har rutiner för hantering av klagomål och att dessa har gjorts tillgängliga för studenterna på högskolans webbplats. UKÄ noterar dock att studentkåren har framhållit vissa brister, framför allt när det gäller hanteringen av klagomål ute på institutionerna. Mot denna bakgrund anser UKÄ att högskolan, i dialog med studentkåren, bör ser över hanteringen av klagomål.

Bisysslor

Bakgrund

En lärare vid en högskola får vid sidan av sin anställning som lärare ha anställning eller uppdrag eller utöva verksamhet som avser forskning eller utvecklingsarbete inom anställningens ämnesområde om läraren därigenom inte skadar allmänhetens förtroende för högskolan. En sådan bisyssla ska hållas klart åtskild från lärarens arbete inom ramen för anställningen. Detta framgår av 3 kap. 7 § första stycket högskolelagen, (1992:1434), HL. I paragrafens andra stycke hänvisas till att det i fråga om bisysslor i övrigt finns bestämmelser i lagen (1994:260) om offentlig anställning, LOA.

Följande anges i 7 – 7 c §§ LOA.

En arbetstagare får inte ha någon anställning eller något uppdrag eller utöva någon verksamhet som kan rubba förtroendet för hans eller någon annan arbetstagares opartiskhet i arbetet eller som kan skada myndighetens anseende (7 §).

Arbetsgivaren ska på lämpligt sätt informera arbetstagarna om vilka slags förhållanden som kan göra en bisyssla otillåten enligt 7 § (7 a §).

En arbetstagare ska på arbetsgivarens begäran lämna de uppgifter som behövs för att arbetsgivaren ska kunna bedöma arbetstagarens bisysslor (7 b §).

En arbetsgivare ska besluta att en arbetstagare som har eller avser att åta sig en bisyssla som inte är förenlig med 7 § ska upphöra med eller inte åta sig bisysslan. Beslutet ska vara skriftligt och innehålla en motivering (7 c §).

Det finns även särskilda regler i högskoleförordningen (1993:100), HF.

En högskola ska på lämpligt sätt informera sina lärare om vilka bisysslor eller slag av bisysslor som inte är förenliga med 3 kap. 7 § HL. En högskola ska ge sina lärare råd vid bedömningen av om en viss bisyssla är förenlig med den bestämmelsen. Om en lärare begär det, ska högskolan lämna skriftligt besked i en sådan fråga. Av 7 a § LOA följer att en högskola på lämpligt sätt ska informera sina anställda om vilka slags förhållanden som kan göra en bisyssla otillåten enligt 7 § LOA (4 kap. 14 § HF).

En lärare är skyldig att hålla högskolan informerad om de bisysslor som han eller hon har och som har anknytning till anställningens ämnesområde. Högskolan ska dokumentera informationen. Dokumentationen ska hållas ordnad så att det går att fortlöpande följa vilka bisysslor varje lärare har (4 kap. 15 § HF).

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att besvara följande frågor samt komma in med följande underlag:

1. Hur informerar lärosätet de anställda om vilka bisysslor som är otillåtna?
2. Hur lämnar de anställda de uppgifter som behövs för att lärosätet ska kunna bedöma deras bisysslor? Hur ofta ska de anställda lämna sådana uppgifter? Bifoga eventuella styrdokument beslutade av lärosätet.
3. Bifoga en lista över anställda med efternamn som börjar på bokstäverna A-F.

UKÄ har upplyst lärosätet om att ämbetet kommer granska lärosätets information till de anställda och lärosätets system för inhämtande och dokumentation av bisysslor. Vidare har ämbetet uppgett att ett antal anställda kommer att väljas ut för att granska om de har lämnat uppgifter om bisysslor och om lärosätet har bedömt bisysslorna.

Stickprov

UKÄ har valt ut 20 anställda från listan och bitt lärosätet att redogöra för om den anställda har lämnat uppgifter om bisyssla och om lärosätet har bedömt bisysslan. Lärosätet har även ombetts att bifoga eventuell dokumentation av uppgifterna och bedömningen.

Lärosätets svar

Södertörns högskola har kommit in med *Riktlinjer för bisysslor* (dnr 2178-1.1.2-2020) och svarat i huvudsak följande.

Högskolans chefer, med stöd av HR-avdelningen, ansvarar för att ge medarbetarna information om bisysslor. Denna information lämnas vid anställningens början samt vid planerings- och utvärderingssamtal.

I samband med att beslut fattas att anställa en ny medarbetare ska denne bl.a. få information om vilka riktlinjer högskolan har för bisyssla. När medarbetaren har påbörjat sin anställning ska medarbetaren genomgå en introduktion där en genomgång av högskolans riktlinjer för bisyssla är en

del. Information om att dokumentet *Riktlinjer för bisysslor* finns tillgängligt på högskolans medarbetarwebb ska också lämnas.

Medarbetaren har ett eget ansvar att göra en bedömning om en bisyssla är tillåten eller inte. Lärare ska redovisa sina eventuella ämnesanknutna bisysslor, inbegripet FoU-bisysslor, i personal- och lönesystemet Primula. Anmälan om bisyssla ska göras senast två veckor efter det att läraren åtagit sig bisysslan. Medarbetare som omfattas av chefsavtalet ska redovisa sina bisysslor till närmaste chef senast två veckor efter det att medarbetaren åtagit sig bisysslan. Övriga medarbetare behöver lämna information till närmaste chef om en bisyssla, om arbetsgivaren begär det.

Studentkårens svar

SöderS-Södertörns högskolas studentkår har inte lämnat några synpunkter avseende granskningsområdet Bisysslor.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Information om otillåtna bisysslor

UKÄ konstaterar att högskolan har skriftlig information om otillåtna bisysslor i avsnitt 6 i högskolans *Riktlinjer för bisysslor*. I avsnitt 7 finns också information om att det finns särskilda regler för lärare om forskning och utvecklingsarbete inom anställningens ämnesområde.

UKÄ noterar att det i riktlinjerna anges (avsnitt 8.1) att högskolans chefer, med stöd av HR-avdelningen, ansvarar för att ge medarbetarna närmare information eller råd angående regler kring bisysslor och reglernas tillämpning. Av samma avsnitt framgår att högskolans chefer också ska informera medarbetarna om när och hur de ska anmäla bisyssla. Det anges även att det lämnas information beträffande bisysslor vid anställningens början samt vid planerings- och utvärderingssamtal. Vidare framgår att det också ska lämnas information om att dokumentet *Riktlinjer för bisysslor* finns tillgängligt på medarbetarwebben. I avsnitt 9 anges vidare att medarbetarens närmaste chef ansvarar för att, vid anställningens början samt vid planerings- och utvärderingssamtal, informera om att redovisning av en lärares ämnesanknutna bisysslor, inbegripet FoU-bisysslor, ska göras i löne- och personalsystemet Primula. En medarbetare som begär det har enligt avsnitt 8.2 rätt att få besked om en bisyssla är tillåten eller inte.

UKÄ konstaterar att Södertörns högskola har regler om otillåtna bisysslor. Reglerna innehåller även bestämmelser om hur de anställda

ska informeras om otillåtna bisysslor. Lärosätet har också ett system för att se till att de anställda tar del av reglerna.

UKÄ bedömer sammantaget att högskolan har skapat förutsättningar för att säkerställa att de anställda vid lärosätet informeras om otillåtna bisysslor enligt 4 kap. 14 § HF och 7 a § LOA.

Inhämtande och dokumentation om bisysslor

UKÄ konstaterar att det av högskolans *Riktlinjer för bisysslor* (avsnitt 9.1) framgår att redovisning av en lärares ämnesanknutna bisysslor, inbegripet FoU-bisysslor, ska göras i löne- och personalsystemet Primula samt att anmälan om bisyssla ska göras senast två veckor efter det att läraren åtagit sig bisysslan. Vidare framgår att medarbetare som omfattas av chefsavtalet ska redovisa sina bisysslor till närmaste chef senast två veckor efter det att medarbetaren åtagit sig bisysslan (avsnitt 9.2) och att övriga medarbetare behöver lämna information till närmaste chef om en bisyssla, om arbetsgivaren begär det.

I avsnitt 8.2 anges att en medarbetare har skyldighet att redovisa alla bisysslor om arbetsgivaren begär det, att lärare har en särskild skyldighet att på eget initiativ underrätta högskolan när det gäller alla bisysslor som har anknytning till anställningens ämnesområde, inklusive FoU-bisysslor samt att medarbetare som omfattas av chefsavtalet har skyldighet att på eget initiativ underrätta högskolan om alla bisysslor.

Av avsnitt 8.1 framgår vidare att HR-avdelningen ansvarar för att inlämnade redovisningar om lärares FoU- och andra ämnesanknutna bisysslor är ordnad så att det går att fortlöpande följa vilka bisysslor varje lärare har.

UKÄ konstaterar att Södertörns högskola har ett system för att hämta in och dokumentera lärares ämnesanknutna bisysslor enligt 3 kap. 7 § HL.

Stickprov

UKÄ har granskat om 20 anställda lärare vid lärosätet har lämnat uppgift om bisysslor och om högskolan har bedömt bisysslorna.

UKÄ noterar att högskolan har uppgett att de aktuella bisysslorna har rapporterats under 2019 och 2020 och att medarbetarens chef har godkänt bisysslan i personal- och lönesystemet. Högskolan har även uppgett att utöver detta finns inte någon dokumentation av bedömningen.

Av stickproven framgår att sex anställda har anmält bisyssla (nr 2, 8, 9, 10, 12, 20), att fem anställda har meddelat att de inte har någon bisyssla (nr 6, 11, 14, 16, 17) och att övriga nio anställda inte har lämnat några uppgifter om bisyssla. UKÄ utgår från att högskolan vidtar nödvändiga

åtgärder så att reglerna om inhämtande av information om bisysslor följs fullt ut.

Av de anmälda bisysslorna har två kategoriserats som "FoU-bisyssla" (av vilka en har uppgetts uppgå till mindre än 100 tim/år och en till mer än 300 tim/år) och fem som "Annan bisyssla" (av vilka en har uppgetts uppgå till mellan 100-300 tim/år, tre till mindre än 100 tim/år och en till mer än 300 tim/år).

UKÄ konstaterar att den anställda i ett fall (nr 12) har beskrivit bisysslan genom att ange "I juni 2020 5 % bisyssla, i juli 10 % bisyssla, i augusti 10 % bisyssla. Alla tre månader på Karolinska Universitetssjukhuset". I ett annat fall (nr 20) finns ingen beskrivning av den aktuella bisysslan. UKÄ ifrågasätter om det i dessa fall har funnits ett tillräckligt underlag för att kunna bedöma de aktuella bisysslorna. UKÄ utgår från att högskolan framöver säkerställer att de finns ett tillräckligt underlag för bedömning av bisysslor.

I de fyra övriga stickprov där bisysslor anmälts (nr 2, 8, 9 och 10) har uppgifter om bisysslor lämnats och Södertörns högskola har bedömt de aktuella bisysslorna.

Oredlighet i forskning

Bakgrund

Enligt 1 kap. 3 a § högskolelagen (1992:1434), HL, ska vetenskapens trovärdighet och god forskningssed värnas i lärosätenas verksamhet.

Från och med den 1 januari 2020 gäller lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning. Av 2-3 §§ framgår bland annat att statliga universitet och högskolor som bedriver forskning omfattas av lagen (forskningshuvudmän). Vidare framgår av 2 § att med oredlighet i forskning avses ”en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning”.

Forskningshuvudmannen har det övergripande ansvaret för att forskning utförs i enlighet med god forskningssed (5 §). Av lagen framgår att ärenden som inte bedöms röra oredlighet i forskning men kan gälla andra avvikelser från god forskningssed hanteras av den berörda forskningshuvudmannen (se 11 §).

Av lagen framgår vidare att frågor om oredlighet i forskning prövas av en särskild nämnd (7 §) och att forskningshuvudmän ska överlämna handlingar för prövning till denna nämnd om det kan misstänkas att oredlighet i forskning har förekommit i verksamheten (6 §).

Forskningshuvudmannen har en återrapporteringskyldighet till nämnden, bland annat när nämnden beslutat att det förekommit oredlighet i forskning (13 §). I sådana fall ska forskningshuvudmannen även informera forskningsfinansiärer, vetenskapliga tidskrifter m.fl. om beslutet (se 14 §).

Enligt 1 kap. 17 § högskoleförordningen (1993:100) ska en högskola pröva andra misstänkta avvikelser från god forskningssed än de som ska prövas särskilt enligt ovan nämnda lag. En högskola ska fastställa riktlinjer för sin prövning av misstänkta avvikelser från god forskningssed.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att redogöra för om lärosätet har beslutat om styrdokument för hanteringen av ärenden om allvarliga avvikelser från god forskningssed och andra avvikelser från god forskningssed.

UKÄ har även bitt lärosätet att bifoga en lista över samtliga ärenden om avvikelser från god forskningssed som registrerats eller avgjorts under

perioden 1 januari–30 juni 2020. Det gäller både ärenden som handläggs av lärosätet och ärenden som överlämnas till den särskilda nämnden.

UKÄ har upplyst om att ämbetet kommer att granska lärosätets handläggning av ärenden om avvikelser från god forskningssed.

Stickprov

UKÄ har valt ut två ärenden från den lista lärosätet har bifogat. Lärosätet har ombetts bifoga vissa handlingar.

Lärosätets svar

Södertörns högskola har kommit in med följande handlingar.

- *Regler och rutiner för hantering av anmälan om avsteg från god forskningssed* (dnr 470-1.1.2-2019)
- *Hanteringsordning vid misstanke om avvikelser från god forskningssed* (dnr 2327-1.1.2-2020)
- *Bilaga till Hanteringsordning vid misstanke om avvikelser från god forskningssed*
- *Inrättande av etikråd vid Södertörns högskola* (dnr 1518-1.1.2-2019)
- *Fastställande gällande Forskningsetiska rådet: namnändring, uppdrag och sammansättning samt kriterier och process för att utse ledamöter* (dnr 2326-1.1.2-2020)
- *Forskningsetiska rådet: uppdrag och sammansättning samt kriterier och process för att utse ledamöter* (dnr 2326-1.1.2-2020)

Högskolan har i huvudsak svarat följande.

Högskolan har beslutat om styrdokumentet *Regler och rutiner för hantering av anmälan om avsteg från god forskningssed* som ersatts av *Hanteringsordning vid misstanke om avvikelser från god forskningssed* med tillhörande bilaga. Högskolan har även beslutat om inrättande av Etikrådet som sedan ändrat namn till Forskningsetiska rådet.

Studentkårens svar

SöderS-Södertörns högskolas studentkår har inte lämnat några synpunkter avseende granskningsområdet Oredlighet i forskning.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Lärosätets hantering av ärenden om oredlighet i forskning

UKÄ konstaterar att högskolan genom *Hanteringsordning vid misstanke om avvikelser från god forskningssed* med bilaga har regler som fastställer hur misstanke om avvikelser från god forskningssed ska hanteras. UKÄ bedömer att reglerna stämmer överens med lagen om ansvar för god forskningssed samt högskoleförordningen.

Stickprov

UKÄ har i det ena av de två granskade ärendena (2020/1206), som avser begäran om omprövning av beslut i ärende om avvikelse från god forskningssed, begärt in skrivelse till rektor med begäran om omprövning av beslut samt beslut av rektor gällande begäran om omprövning. I det andra ärendet (2020/2139) har UKÄ begärt in anmälan om misstanke om avvikelse från god forskningssed med korrespondens samt beslut angående anmälan om misstanke om avvikelse från god forskningssed.

UKÄ har gått igenom de handlingar som högskolan har bifogat och har inga synpunkter på högskolans handläggning av granskade ärendena.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

uka.se

